

VÄLIS- EESTI

N° 5 ALMANAK 1935

EESTLASED VÄLISMAADEL — ON AVATUD ETTETELLIMINE

EESTI RAAMATU-AASTA SUURTEOSTELE :

Friedrich Reinhold KREUTZWALD

KALEVIPOEG

EESTI RAHVUSEEPOS

TÄIELIK ILLUSTRSEERITUD VÄLJAANNE. SISULT EESTI TÄHTSAIM TEOS JA VÄLIMUSELT EESTI RAUNEIM RAAMAT!

Redigeerinud ja seletustega varustanud **Dr. AUGUST ANNI**. Redaktsioonitoimikond: **J. V. VESKI, FR. TUGLAS, A. SAARESTE, P. ARISTE, D. PALGI**. Illustreerinud kunstnikud **KRISTJAN RAUD** (sõejoonised) ja **HEINO MUGASTO** (paulõiked). Trükk kahes värvis. Parim eesti paber. Suurus 18×25×2,5 sm., raskus 1 kg.

Esimene trükk 5000 eksemplaris ilmutub Raamatu - Aasta eestseisuse toetusel eriliselt madala hinnaga: **5 krooni** brošeeritud eksemplar, **8 krooni** kullaga ilustatud riideköites ja **12 kr.** kunstkäsitöö üleni nahkköites. Käesoleva aasta 15. novembrini **välismaa ettetelli- jatele aga veel odavamalt** — ühes saatkuludega ainult

4 kr.	6 kr.	9 kr.
brošeeritud	riideköites	üleni nahkköites!
\$ 1.—	\$ 2.—	\$ 3.—

NB! „Kalevipojast“ tehakse veel eritrükk kaks korda suuremas formaadis (25×35 sm), illustreerijate autograafidega, hind **16 kr.** (\$ 5.—) broš., nummerdatud eksemplarid ainult ettetelli- jatele. Üksikud eksemplarid Watmani (või muul, erisoovi kohasel) paberil **35 kr.** (\$ 10.—).

K O G U T E O S

RAAMATU OSA EESTI ARENGUS

Kirjutusi 15 autorilt. Toimetanud mag. **D. PALGI**.

Missugust mõju on avaldanud raamat eesti rahva käekäigusse? Kuidas seda arendanud või kuidas takistanud? Mida üles ehitanud, mida maha kiskunud? Kuidas kaasa aidanud Eesti ise- seisvuseks?

Rohkete illustratsioonidega, 250 lk. suures kaustas. Ilmutub RA Eestseisuse toetusel. Kaanehind **4 kr.** brošeeritud ja **6 kr. 50 s.** poolnahkköites. **Ettetelli- jatele** oktoobrikuu kestel ühes saate- kuludega **3 kr. 50 s.** (\$ 1.—) brošeeritud ja **5 kr. 50 s.** (\$ 2.—) poolnahkköites.

Esimene osa viieköitelisest suurteosest

I köide **EESTI AJALUGU** I köide

ESIAJALOOLINE JA MUISTNE ISESEISVUSE AEG.

Peatoimetaja — Eesti ja põhjamaade ajaloo professor **H. KRUIIS**. Tegevtoimetaja — Eesti ja naabermaade muinsusteaduse professor **H. MOORA**.

400 lk. suures kaustas, rohkete jooni- ste, kaartide ja värvipiltidega.

Hind **7 kr. 50 s.** brošeeritud ja **11 kr.** poolnahkköites.

Välismaa ettetelli- jatele 15. novembrini **6 kr.** (\$ 2.—) brošeeritud ja **9 kr.** (\$ 3.—) köites ühes saatkuludega. **Ettetellimisel** tuleb raamatu hind täielikult ära maksta posti jooksvale arvele nr. 20-36, Tallinna Linnapanka EKS jooksvale arvele või saata seltsile kirjas Ameerika dollarites või muus valuutas.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

Tartus, Suurturg 12, telefon 6-01, posti jooksev arve 20-36.

Soodsam ostukoht väliseestlastele

on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.

Tallinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte.
Riigi- seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.
Kõiki Eestis ilmuvaid ajakirju ja nende peale tellimiste vastuvõtmine.

Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärase- ja tõlkekirjanduse valimikkude **nimestikus** loetletuid raamatuid.

Tellimiste täitmine asjatundlik, kiire ja korralik.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-38.

EESTI UNION

KINNITUS-AKTSIASELTS

Tallinn,
S. Karja 18

Telefon
445-10

Toimetab kindlustusi kõikidel aladel piiramata summades. Edasikindlustuse lepingud **Inglismaa** suuremate ja vanemate kindlustusasutustega tagavad

KIIRE KAHJUDE TASUMISE
vaatamata summale.

Tihe koostöö Eesti Majaomanikkude Seltsiga.

„Polaris“

Eesti Kinnitus-Aktsia-Selts

võtab vastu järgmisi

kinnitusi:

Osakond asub Tartus: Suurturg nr. 11
Kõnetraat nr. 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakotades.

Tule-, murdvarguse-, veo-, väärt-
saadete-, kasko- (laevakerede) ja
klaasi kinnitusi. — Seltsi põhi- ja
tagavarakapitalid ületavad Kr.
925.000.— Seltsi asutamisest peale
on kahjutasude eest väljamaks-
tud üldkokku kr. 4.277.710.76. —
Soliidne edasikinnitus! — Kahjud
likvideeritakse viivitamata.

Juhatus asub Tallinnas, V. Viru 12.

Kõnetraat 426-66. Tel. aadr.: „Polaris“.

KÕRGE KVALITEET, ÜLETAMATA MAITSE, HUVIKÜLLANE PAKEND

on Eestis vanima

A.-S.

kakao-, shokolaadi- ja
kompvekittehase

A. Brandmann

Tehas ja peakontor:
Tallinn, V. Tartu 4/6.
Tel. 458-82, 470-45.

Osakonnad:
Tartu, Ülikooli 36.
Tel. 11-80.
Rakvere, Türuplats 2.
Tel. 3-21.

TOODANGU OMADUSED.

NÕUDKE KÕIKJAL MEIE SAADUSI!

VÄLIS-EESTI

A L M A N A K

Tallinn

V

15. okt., 1935. a.

Üõõrsil.

Üälis-Eesti päevaks 30. nov. 1935.

Peeter Grünfeldt.

*Ju koduaed täis kirsioõisi valgeid
ja õunaõisi helepunaseid,
kuid kare tuul mul karmilt päitab palgeid,
kui kään ma üksi mööda võõraid teid.*

*Rind tunneb äkki masendavat valu:
kas saan, kas saan veel näha, kodu, sind?
Kas saan veel näha armast kasesalu
ja aialeid, kus laulsin kord kui lind?*

*Kas sajab kordki kirsioõisi pähe
veel minule nii nagu lapseas? ...
See oli ilusaim ja armsaim nähe,
mis nägin ma kord teiste laste seas.*

*Seal jooksin särgiväel ja paljajalu,
käes esimene õitsev aasalill;
vees solistades hirmutasin kalu
ja vahelduseks hüüdis pajupill.*

*Ei kaunimaid või olla elus aegu,
ei elu muretumat, armsamat!
Kui võrdlen sellega, mis käes praegu,
süs tunnen põues pistet valusat ...*

*Tuul on nii külm ja päitab karmilt palgeid
süü kätes üksi mööda võõraid teid,
kuid koduaed täis kirsioõisi valgeid
ja õunaõisi helepunaseid! ..*

Pilk Välis-Saksa liikumisse.

**Politiiliste kavade teostamine välissakslaste kaudu. —
Saksluse alahoidmine võõrsil kooli ja kiriku kaudu. —
Kultuurpiir — riigipiir. — Hädaoht Baltikumile.**

Bruno Tiido.

Välis-Saksa liikumine sai alguse juba 1846. aastal I. germanistide kongressiga Frankfurtis Mainzi ääres. Aastate jooksul on Välis-Saksa liikumise keskorganiks kujunenud praegune välissakslaste rahvusühing — VDA (Verband für das Deutschtum im Ausland). Selle ühingu praegune juht dr. H. Steinacher kujundas praeguse valitsemiskorra mõjul epääsemisel organisatsiooni ümber. Varem oli see passiivse tööiseloomuga ühing, nüüd on temast kasvanud tervet maailma haarava saksluse kandetala. Adolf Hitler, kes ise väljaspool Saksamaad on sündinud, aitas palju kaasa VDA reformidele, tõmmates kaasa sellele liikumisele terve saksa rahva.

Kuigi sakslased ise toonitavad, et VDA on täiesti erapooletu rahvuslikul alusel tegutsev kultuuriline organisatsioon, näitab tegelikkus, et Saksamaa on eriti viimasel ajal hakanud teostama oma poliitilisi kavasid VDA kaudu. Välissakslaste rahvusühing on vaid kilp, mille varjul levitatakse ühes kultuuriliste ideedega ka puhtpoliitilisi aateid. VDA majandusharu kirjastab brošüüre poliitilise sisuga. Suvistepühal 1935. aastal Königsbergis aset leidnud välissakslaste kongressil peeti Saksa riigijuhtide poolt kõnesid, mis selgelt kajastavad sakslaste tahet mitte üksnes tagasi saada Versailles' lepingu põhjal kaotatud piirimaid, vaid ulatuvad palju kaugemale. Sellepärast tungitakse VDA-le prantslaste, poolakate, belglaste ja teiste poolt kallale ning mõistetakse hukka VDA imperialismi poliitikat.

Dr. Steinacher ütles kujukalt Königsbergi kongressil: „Nii nagu meie riik on omandanud võimu kaitsta oma riigipiire, nii peame meie alalises koos-

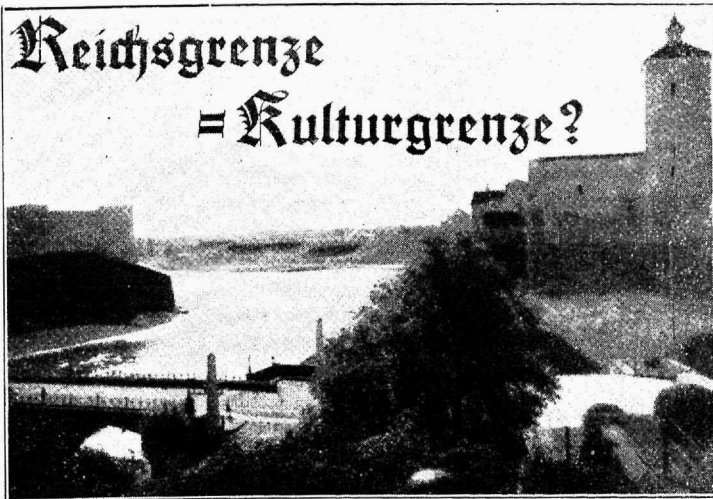
töös võitlema välissakslaste enesekaitse eest.”

Välisajakirjandus on eranditult teravalt kritiseerinud Königsbergi kongressi sündmusi ja ka meie „Päevaleht” ütleb: „On küll hea rääkida, et välissakslased oma asumaa rahvaga soovivad koos töötada, kuid seda koostööd rikub just välissakslaste konkreetne eraldumine.”

Välissakslaste rahvusühingu põhimõte on, et kodumaa peab kultuuriliselt ja majanduslikult toetama välissakslasi. Paljudes riikides elavad sakslased paremini kui kodumaal. Kultuuriautonomia võimaldab neil kasvatada lapsi oma koolides, koonduda oma organisatsioonide ümber, ühe sõnaga tegutseda vabalt. Ka on välissakslased majanduslikult heal järjel. Siiski kaebavad nad, et nende seisukord on katastroofiline. Katastroofiline võib ta olla vaid selles mõttes, et mõnedes riikides, nagu meilgi, välissakslased degenerereeruvad ja neile ei võimaldata juurevoolu. Selle läbi kasvab järjest ka välissakslaste ümberrahvustumise protsent.

Üldiselt on välissakslased hästi organiseeritud, mis tingitud peamiselt kõrgest kultuurilisest tasapinnast. Välissakslane näeb Saksamaad kui tervikut. Suur osa välismail õppivaid üliõpilasi viibib aasta kodumaal, et uuendada sidemeid, koguda vajalikke andmeid ning siirduda tagasi välismaale organisaatorina. Just kooli- ja kirikuõpetajate kaudu hoitakse alal sakslus välismail.

Huvitav on välissakslaste rahvusühingu taktika. Ta propageerib, et välissakslased on täisverelised sakslased, mitte halvemad kui need, kes elavad kodumaal. Isegi paremad, sest nad on pioneerid, kes levitavad saksa kultuuri

Välissakslaste noorteajakirjast „Roland-Blätter“, Narva linna vaade ühes pealkirjaga „Riigipiir — kultuuripiir“.

maailmas. Kui välissakslane saabub kodumaale, siis tullakse temale igal võimalikul juhusel vastu. Nii on välissakslaste poolt saadetud ja kaasatoodud asjad tollivabad. Põhja-Ameerika sakslased toetasid inflatsiooni ajal puudustkannatavaid lapsi, saates neile riidetust, jalanõusid ja raha.

*

Sakslaste üldarv terves maailmas loetakse ümmarguselt 100 miljonile. Sellest arvust elab välismail 36 miljonit, kõige rohkem P.-Ameerika Ühendriikides, kus nende arv ulatub 12.500.000-le. Dr. Steinacher väidab, et pool kultuurilist maailma on saksa ja räägib saksa keelt, kuigi enamusele välissakslastele on „peale sunnitud“ võõra riigi koda-kondsus.

Välissakslaste kongressil Königsbergis andis dr. Steinacher ülevaate välissakslaste olukorrast mitmesugustes riikides.

Ümberrahvustumise hädaoht olevat kõige suurem Põhja-Ameerikas. Seal ei ole sakslased endid kunagi tunnud terve rahvagrupidena. Nad tunnevad end ameeriklastena, või äärmiselt ka saksa päritoluga ameeriklastena. Juba teine põlv on harilikult kadunud saksa rah-

vale ja nad ei mõista isegi enam oma emakeelt.

Siinjuures peab mainima, et kauemini säilitavad oma rahvuse Põhja-Ameerikas poolakad, itaallased ja ka eestlased. Kuigi ka nende rahvaste kaduvuse protsent on suur, hoiavad nad paremini alal oma rahvuse just erineva keele ja väikerahvastele omase kokkuhoidmise tõttu.

VDA on viimasel ajal eriti suurt rõhku pannud Ameerika sakslaste organiseerimisele. Nad arvavad, et mõne aasta pärast on sakslus Põhja-Ameerikas tugevam kui juudimõjuline element.

Lõuna-Ameerikas leidub sakslastest viienda generatsiooni esindajaid. Vaatamata, et nad elavad mitmesugustes maades, moodustavad nad siiski terviku. See tuleb sellest, et Lõuna-Ameerikas tegutsevad saksa koolid ja kasvatusasutused. Eriti Lõuna-Brasíilia saksa kolooniad Rio Grande do Sul'i ja St. Catharina osariikides on eeskujulikumaid.

Lõuna-Aafrika Unionis on sakslased olude sunnil muutunud inglasteks. Raske olevat sakslaste seisukord Lõuna-Aafrika linnades majanduslikult ja arvuliselt ülekaalus olevate juutide tõttu. Transvaalis elab sakslasi kolmas ja neljas põlv, kuid seal on kirik nende rahvuse alalhoidjaks. Endises saksa Lää-

VDA noorte rongikäik Königsbergis suvistepühal, 1935. a.

Teisel plakatil pealkiri „Baltikum“ ja „Saaremaa“ ühes viimase kujutusega.

ne-Aafrikas on jäänud püsima saksa koolid ja ka keel on osaliselt säilinud, kuid majanduslik kitsikus annab end seal valusalt tunda.

Traagiline on sakslaste olukord Nõukogude Venemaal. Nende arvu loetakse üle miljoni. Endised vene võimukandjad teostasid plaanikindlat sakslaste koloniseerimist Venemaal; nii tekkisid õitsvad saksa kolooniad eriti Lõuna-Venemaal, Mustamere ja Volga ääres. Kuid ka kaugemale üle Uurali kuni Siberini ulatusid saksa asundused. Need kolooniad omasid puhtpatriarhaalse iseloomu, vastandiks sakslusele Baltimail. Sõda, revolutsioon ja nälj laostasid põhjalikult saksa asundused Venemaal. Lõpu saksa ühiskonnale tegi Nõukogude valitsus, kes võõrandas nii sakslaste kui ka teiste vähemusrahvaste maad ja saatis hulgaliselt saksa koloniste sundasumisele Põhja-Siberisse.

VDA on kogunud Venemaa sakslaste kohta andmeid ja avaldab neid kõikjal, et pöörata terve maailma tähelepanu sakslaste viletsusele Nõukogude Venemaal.

Nii toob „Roland-Blätter“ eelviimane number väljavõtte ühe Venemaa

sakslase kirjast, milles muuseas kirjutatakse: „Nälj tapab meid... Sakslaste surevus on eriti suur maal. Külas, kus elas mõne aasta eest 1057 hinge, on järel vaid 82. Tüüfus nõuab iga päev lugemata ohvreid. Inimesed rändavad metsa, söövad rohtu ja kukuvad maha — surnutena.“

Venemaa sakslaste abistamiseks on Saksamaal loodud erikomiteed. Kuid poliitiline olukord ei võimalda kuigi suurel määral komiteede kavade teostamist.

*

Balti sakslaste arv (Eestis, Leedus ja Lätis) loetakse 150.000 ja Poolas elab ümmarguselt 595.000 sakslast; seega moodustab $\frac{3}{4}$ milj., suuremalt jaolt organiseeritud, sakslast meie ja Saksamaa vahel küllalt hädaohtliku lüli Balti riikidele. Nad on ühtlasi abiks Saksamaa püüetele „Drang nach Osten“.

Eesti tegi Balti vendade poliitilisele organisatsioonile lõpu ja võttis tarvitusele ka muid kitsendusi saksluse suhtes. Nii piirati ametasutistes saksa keele tarvitamist, teostati koolireforme ja pandi maksma saksluse lajutamispoliitika vastu kitsendusi ka majanduslikus elus. Selle tagajärjel, nagu väidab VDA, olevat kahe viimase aasta jooksul saksa rahvaarv Eestis kahenenud 10% võrra. Ametliku statistika põhjal loetakse meil sakslasi 16.346 hinge. Viimastel aastatel on sakslased valgunud maalt linnadesse, kus elab 82,2% Eesti sakslastest.

Palju rohkem sakslasi, kui meil, elab Lätis, nimelt 70.000. Ka Läti uus valitsus keelas maksmapandud keelesaaduse põhjal saksa keele tarvitamise riiklikus ja ühiskondlikus läbikäimises ja sulges sakslaste poliitilised organisatsioonid.

Kõige valusama löögi sakslusele andis Leedu. Seal suleti kõigepealt Klaipeida sakslaste poliitilised ühingud ning vallandati sakslased-ametnikud teenistusest. Nende juhid anti sõjaringkonnakohtu alla, kes mõistis nende üle karmilt kohut. Leedu sakslastele

ruttas appi VDA, korraldades nende heaks tervel Saksamaal korjandusi ja kutsudes ülesse kaitsma sakslaste õigusi Klaipedas.

Kuivõrd sakslaste huvid on suunatud Balti riikidele, näitab kujukalt VDA poolt väljaantud kirjandus. Välissakslaste noorte ajakiri „Roland-Blätter“ avaldab oma numbrites Balti linnade vapid. Juulikuu numbris ilmus Narva linna vapp ümbritsetud kirjast „VDA seltsimehelik-ohver“ ja lühike Narva ajalugu, milles öeldud: „1918. aastast saadik kuulub Narva Eestile, kuid käik läbi linna õpetab meile, et meie ka siin viibime Saksamaa pinnal.“ Kuid sakslased lähevad veel kaugemale. Samas ajakirjas nad teatavad avalikult, et nende riigipiir ulatab Narvani.

Pealkirja all „Riigipiir-Kultuuripiir“ tuuakse Narva, Tallinna, Riia ja Kuressaare vaateid. Sellele teatab sissejuhatavalt ajakiri: „Kui meie Königsbergis pidasime oma Idapäeva, siis ei pea see tähendama, et meie tahtsime näha Idapreisimaad riigipiirina, vaid see tähendab ka, et meie pilgud on suunatud ida poole, sellele maalale, mis aastasadade eest ordurüütli tahte ja saavutuse läbi omandas saksa ilme.“ Tuues ilusamaid vaateid Balti suurematest linnadest, tahetakse saksa noorsoo pilke juhtida Balti riikidele kui nende omandusele.

Riia linna nimetatakse puht saksa linnaks, saksa kultuuriga ja saksa päritoluga. Nii ütleb välissakslaste ajakiri: „Peale maailmasõda moodustati saksa vabatahtlike väeosi, et 22. mail 1919. a. saksa Riia ja nende elanike vabastada enamlaste käest.“ Järgmine pilt näitab saksa kooli siseruumi Lätis ja Kuressaares. Sakslased kurdavad, et nende vähemus kahjuks peab leppima piiratud võimalustega maal, mis „pimedusest, soost ja ürgmetsast sakslaste poolt on tõstetud valgusele.“

Ka Königsbergi kongressil peetud kõnedes tarvitati sageli hüüdlause:

Pilt VDA rongikäigust Königsbergis suvistepühul, 1935. a.

Läbi linna kantud plakat on varustatud hüüdlausega „Memel bleibt deutsch“.

Riigipiirid ei ole rahvapiirid. Sellega taheti alla kriipsutada, et praegune Saksamaa riigipiir peaks ulatama palju kaugemale ida ja põhja poole.

Vaatamata sakslaste püüetele Baltimaade suhtes, näitab tegelikkus Balti sakslaste suurt kahanemistendentsi ja surevust.

*

Eriliigituse alia kuuluvad saksa riigikodanikud, kes elavad välismaail tähtsamates kaubanduslikkudes ja majanduslikkudes keskkotades. Need riigisakslased on koondunud tugevatesse klubidesse ja peavad tihedat kontakti kodumaaga. VDA loeb neid sakslasi Välis-Saksa liikumise alusmüüriks ja nad kuuluvad vahenditult Hamburgi välisorganisatsiooni NSDAP alla.

Määratumad summad, mis saksa rahvas ja saksa riik välissaksl. organiseerimise peale kulutab, näitavad, kui tähtis on Saksamaale V.-Saksa probleem. VDA ja teiste samal alusel tegutsevate organisatsioonide kirjastusel ilmuvad aastast sajad väljaanded, mis kõik sisaldavad juhtlauseid: rahvusssotsialistlik mõte ei tunne riigipiire.

Prægused Saksamaa juhid panevad tulevikulootused noorsoo peale. Sellepärast ka Välis-Saksa liikumine leiab suurt vastukaja saksa koolides, kus tegutsevad edukalt VDA koolinoorte osakonnad.

Välissaksluse rahvusühing VDA jaguneb 25 maaühingusse. Maaühingute juhte nimetatakse keskasutusest. Iga maaühing jaguneb ringkonnaühingutesse ja need jälle ringidesse. Igal üksusel on oma osakonnad, nagu pressiosakond, koolidevalitsus, naistöödeosakond jne. Kõige väiksemad üksused on grupid, mis tegutsevad Saksamaal ka igas väiksemas alevis. Sellest nähtub, et terve saksa rahvas on rakendatud tööle Välis-Saksa heaks. Üksi möödunud aastal on VDA välissakslasi abistanud 4 miljoni RM-ga!

Eriosakonna välissaksluse rahvusühingus moodustab n. n. „Välitöö“. Sellele alluvad kõigepealt 9400 saksa kooli ühes 20.000 õpetajaga välismail. Suur on VDA hool saksa koolide eest välismail: nendele saadetakse igal aastal õppevahendeid ja koostatakse õppe-

kavasid vastavalt asumaa nõuetele ja keelele. Väliskoolide õpetajaile korraldatakse kursusi ning loenguid ja neile võimaldatakse värskendada omi teadmisi kodumaal. Samuti võimaldab VDA ka välissaksa käsitöölilistele, põllumeestele ja ärimeestele õpinguid kodumaal.

Huvitav on märkida, et välissakslaste rahvusühing toob iga aasta kodumaale puhkusele tubandeid lapsi. Nendest lastest loodetakse tulevase pioneere välissaksa liikumisele.

*

Välissaksa liikumine ja VDA tegevus on, nagu öeldud, arenenud just rahvussotsialismi reformi mõjul. Hitleri töö on see, et see liikumine on tunginud rahva hulka. Saksamaa tahab asumaid. Ta tahab luua tugipunkte, mis tal sõjakorral vajalised. Kuna seda ei võimalda praegune maailmapoliitika, siis organiseerib ta välissakslasi, kes — nagu meie nägime Saarimaa valimistel ja ka hiljuti meil Eestis — aitavad teostada Saksamaa kavasid.

Kohvik „Corso“

Vabaduse plats 7, Tallinn. Telefon 454-18.

Välis-Eesti Ühingu liikmete ja välis-
eestlaste omavahelised koosviibimised
igal reedel kella 6—8.

VÄLIS-LEEDU KONGRESS.

Resolutsioonid Klaipeda ja Vilno kohta.

Käesoleval aastal 11. augustil peeti Kaunases, Riigiteatri ruumides I Väli-Leedu kongressi. Selle kongressi kokkukutsumise tööd alustati juba kahe aasta eest. Siis käis adv. Skiputis tutvumas suuremate Põhja-Ameerika leedu kolooniatega, kuna prof. K. Sieshevitsh arendas koostööd kõikide Leedus tegutsevate organisatsioonidega ja välisleedulaste abistamise selts DUL pidas kirjavahetust välisleedulastega. Selle propagandatöö tagajärjel olid ilmunud esindajad kõikidest maailmajagudest.

Välisleedulaste kongressi avas president A. Smetona, mainides, et I Väli-Leedu kongress omab suure tähtsuse, kuna ta ühendab terve maailma leedulasi. Praegusel rahvuslikul ajajärgul püüab iga rahvas koondada oma liikmeid välismail. Leedulased asuvad rohkem laialipillatult üle maailma, kui ükski teine rahvas. Põhja-Ameerika leedulased on suuresti kaasa aidanud Leedu riigimajandusele. Leedu rahvas võib uhke olla välisleedulaste patriootlikkudele tunnetele ja isamaarmastusele.

Ülevaatest välismail elavate leedulaste üle selgus, et Leedu üldine rahvaarv on 4.521.000. Nendest elab iseseisvas Leedus kaks ja pool miljonit, okupeeritud Leedus ligi miljon, USA-s — 750.000, Põhja-Preisimaal — 100.000, Nõukogude Venemaal — 40.000, Brasiilias — 35.000, Argentiinas — 32.000, Lätis — 30.000, Uruguays — 10.000, Inglismaal — 7.400, Kanadas — 15.000, Poolas — 2000, Lõuna-Aafrikas — 400, Šanghais — 400, Harbiinis — 200, Austraalias — 200, Prantsusmaal — 200, Soomes — 100 ja Eestis — 100, kuna teistes riikides kokku ligi 400.

Sellest nähtub, et ligi 45% kõikidest leedulastest elab väljaspool Leedu piire. Leedu väljarändajad on siirdunud Põhja- ja Lõuna-Ameerikasse, kuna Austraalias on leedulasi vähe.

Põhja-Ameerikas on leedulastel 49 kooli. Nendes õpib 10.000 leedulast. Õige head võimalused laste koolitamiseks oma koolides on Lätis asuvatele leedulastele, kus 18 koolides käib 950 last, mis teeb 16% Lätis asuvatest kooliealistest leedulastest. Emakeeles lubatakse õpetada Lätis, Poolas, Brasiilias ja Argentiinas. Väljaspool Leedu tegutsevad mitmesugustes riikides 200 leedu õppeasutust. Väliskoolid saavad toetusi kodumaalt, kus on selleks moodustatud erifond.

Väli-Leedu kongressil vastuvõetud resolutsioonidest on huvitavamad järgmised:

Leedu riik ja rahvas peavad arendama teed merele Klaipeda sadama kaudu ja astuma samme, et tagasi saada Leedu pealinna Vilnot.

Arvestades Leedu ajaloo, peab leedu emigratsiooni pidama elavat sidet kodumaaga. See side peab olema materiaalne ja moraalne. Leedulased kõikides maades peavad tutvustama Leedu ja kõrgel hoidma leedulaste head nime. Välisleedulaste abistamisorganisatsioon DUL peab kasvama.

Peab rohkem rõhku panema välisleedulaste saatusele, mitte ajama sisepoliitilisi asju.

Prof. Kemeshis'i poolt hääletusele pandud resolutsioonid: kutsuda välisleedulasi osa võtna riigikogu tööst, asutada välisleedulaste kapitaliga hüpoteekpank, kutsuda välisleedulasi investeerima kapitale suurematesse leedu ettevõtetesse, raha paigutama leedu pankadesse, arendada leedu koostööd väliskolooniatega kaubanduslikul alal, kaubanduslikke sidemeid luua nende riikidega, kellega need veel puuduvad, konsulaatide juure saata kaubandusl. atašeid, välisleedulastele võimaldada kodumaa kaubanduslike ettevõtete esindusi, edendada turismi Leedus, asutada merekool ja kaubalaevastik Klaipedas, võeti suure hääletenamusega vastu.

Resolutsioonide kohaselt hakkavad leedulased kirjastama Väli-Leedu liikumist käsitavat kirjandust, leedu noorsugu saadetakse välisleedu kolooniatesse, mõjutatakse välisleedulasi, et need saadaksid oma lapsi leedu koolidesse, ja aidatakse kaasa välisleedulaste raamatukogude soetamisele.

Kongress otsustas asutada ülemaailmse leedulaste liidu. Selleks valiti esialgse kava ja põhikirja väljatöötamiseks 10-liikmeline komisjon.

Praegune välisleedulaste abistamise komisjon omab rohkem heategeva asutuse iseloomu, kuid on vaja organisatsiooni, kes tegeleks kõikide küsimustega, mis puutuvad välisleedulastesse. Liidu keskjuhatus asuks Leedus.

See oli esimene välisleedulaste kokkutulek, kus arutati Väli-Leedu küsimusi ja pandi alus ülemaailmsele leedu liidule ja välisleedulaste kavakindlale organiseerimisele.

BoTo.

KUIDAS EESTLASED KAUGES IDAS OMALE UUT ASUMAAD OTSISID.

Äpardunud asumiskatse Uus-Guineasse. — Eesti asunduse loomise võimalused Uus-Guineasse praeguses olukorras.

A. Nortots.

1921. a., kui punaväed ikka enam ja enam idasse tungisid, taganesid valged väed kuni Vladivostokini. Põgenejate seas oli ka palju eestlasi, kes Siberis elasid. Aga ka Vladivostokis ei olnud püsi, sest see oli punaste eest halvasti kaitstud. Tuli abinõusid otsida merele pääsemiseks. Admiral Starki laevastik, mis Filipiinide saartele taganes, võttis kaasa hulga venelasi ja nende pere liikmeid, aga eestlased leidsid teise pääsetee. Vene Vabatahtliku Seltsi laevu oli palju Vladivostoki all ja laevakaptenid olid enamjagu kõik eestlased. Need kaptenid tulid oma suguvendadele lahkesti vastu ja töid kõik soovijad ilma maksuta Šanghaisse, Hong-Kongi ja teistesse Hiina sadamalinnadesse. Nii kogus suur hulk eestlasi Šanghaisse. Inglise keele oskamatusে pärast leidsid vähesed siin omale teenistuse, kuna suurem jagu pidi teisi väljapääsuteid otsima. Et kõikidel oli veel Vene pass taskus, siis tõrkusid väliskonsulid viisumi andmisest ja ka paljudel puudus tarviline rahasumma pileti lunastamiseks kuhugi kaugemale maale. Šanghai Eesti Selts avas põgenejaile varjupaiga, toitis ja hoolitses oma hoolealuste eest ja tollaegne seltsi kulu oli peale 3500 dollari aastas. Tublid ja julged eesti mehed otsisid tööd, aga hiina kuliga oli siiski raske võistelda. Nüüd tekkis seltsi esimehel Nortotsal mõte, et tarvis see tubli töötaja kuhugile saarele paigutada, kus nad tulusalt oma energia ja jõu võiksid ära kasutada. Kaalumisel olid Jaava, Borneo, Malakka, Uus Guinea ja teised troopika saared. Viimati jäädi peatama Uus Guinea saare juures. Et paljud eesti kaptenid olid kõik need saared läbi sõitnud, siis arutati mitmel korral põhjalikult läbi koha küsimus. Informeerisid kaugesõidu kaptenid P. Mender, P.

Jacobson, hiljuti surnud S. Roos, P. Leisberg, J. Kolk, J. Kärner ja teised. Ühel meelel tuldi otsusele, et parim koht on Uus Guinea maakitsus Hollandi asumaal, nelja jõe lähedal, kus kõigelt poolt meretuul puhub ja sellega märksa maapinda jahutab.

Peale selle informeeris sealsest elust pr. R., kes oli kolm aastat Guineas elanud ühes saksa perekonnas. Kliima olevat alati ühesugune nii suvel kui talvel. Elamuud on kerge ehitada. Ihukate on kerge ja odav. Jõed ja meri annavad rohkesti merivähke ja kalu, millega ka sigu nuumatakse. Aiavili kasvab hästi ja nende kuuehingeline pere oli aasta ümber kartulis, kus iga nädal kaks kartulit maasse torgati. Talve panipaika ei ole tarvis ja kõik juurvili võetakse peenralt värskena. Töölisteks olid mustad papuad, kelle ihukatteks on vaid põlleke. Ainuke vaenlane olevat malaaria, aga hiniini süstimisega verre olevat kerge sellest lahti saada. Madusid ja sipelgaid olevat palju, aga inimestel nendega ühtegi õnnetust ei ole olnud.

Seltsi juhatus hakkas Šanghai Hollandi konsuliga läbirääkimisi pidama. See hallpea konsul tuli imelahkesti eestlaste soovile vastu ja toetas igapidi nende algatust. Niipalju aga tähendas, et saare sisemaal ta vastutust meie meeste eest oma peale ei võta, sest seal elavad veel kannibalid. Et inimsööjate sõjariistaks on ainult mürgised nooled, siis põgenevad nad relvastatud kultuurinimese eest ilma vastupanuta. Konsul viis eestlased suure käsitsi joonistatud kaardi juurde, mis kattis terve seina, ja näitas mereäärseid kohti, kus asuvad vahipostid ja mis on läbi uuritud — aga maa keskkoht, kogu see valge ala, sinna pole nad veel saanud ja keegi ei tea, mis seal on, või kes seal elab. Sisemaal

Tänav Shanghai rahvusvahelises linnaosas.

olevat kindlasti ka kulda ja muid metalle, sest papuad toovad seda ka alevitesse ja vahetavad riiete ja muude asjade vastu. See vanahärra oli viimati nii lahke, et andis meie meestele „lahtise kirja”, mille ettenäitamisel kõik hollandi ametiasutused pidid kaasa aitama eesti maakuulajail.

Nüüd hakati maakuulajate salka valima. Tahtjaid oli palju. Etteotsa sai noor kaugesõidu kapten T., siis elektrimehaanik T., põllumees P. ja kullaotsija J. Aga ka reisuraha oli tarvis ja seks tehti korjandus, mis andis ilusa summa. Korjandusest võtsid osa kõik eesti kaptenid ja nende abid, siis Šanghai Eesti konsul P. Rumborg, vanemad tollirevidendid P. Jacobson (nüüd surnud) ja H. Thalberg, panga direktorid L. Murs (surnud) A. E. Ruthe, panga pearaamatupidaja V. Ruthe (surnud), Anderson ja Meyer'i ärijuht F. Kask, postivalit-

suse pearaamatupidaja P. Rakman, linnavalitsuse keemik A. Kurrik ja teised.

Parimate soovide, ootuste ja lubadustega saadeti meie maakuulajad laevale ja nende raske ülesanne ootas tegusid. Ootasime esimesi teateid, mis kuidagi tulla ei tahtnud. Mitmed olid juba valmis tagant järele sõitma. Viimati siis saabus esimene kaart, mis teatas, et jõudes Jaava saarele, Bataavia linna, meie mehed on paigutatud eeskujulikku merimeeste majja prii kosti peale. Aga meestel oli raha taskus ja oli siin ka võimalus laevadele sooja kohta saada. Siin arvasid mehed paremaks sõita kultuursesse Euroopasse ja Ameerikasse, mitte aga inimsööjate maale. Ja nii valgusid meie maakuulajad laiali kõige nelja tuule poole. Üks neist viimati kirjutas Eestist ja Jumala nimel lubas seltskonna raha ära tasuda, aga tänini küll ta seda veel teinud ei ole.

Viimati tulid Bataaviast halvad teated, et meie mehed olevat juba Hong-Kongis jooma hakanud ja Bataavias valitsuse asutistes käinud raha norimas. Sellest teatati Šanghai Hollandi konsulile, kust ka meie need pahad sõnumid saime. Konsul oli meie peale pahane, et miks meie niisugused mehed teele saatsime, kes tema usaldust kurjasti tarvitasid. Nii siis lõppes eesti meeste esimene katse omale asumaid leida...

Siis pajatas Hollandi konsul, et kui meie mehed oleksid oodanud kuni valitsuse ekspeditsiooni laev Guineasse sõidab, siis oleks see ka meie mehed kaasa võtnud ja veel palkagi maksnud. See ekspeditsioonilaev sõitis X. jõe mööda üles ja oli ligi pool aastat oma asumaid uurimas. Omas aruandes seletab eksp. juht, et ükski meelitus, ei ka hirm, ei suuda saare pärisrahvast, papuaid, tööle rakendada, sest loodus on rikkalikult nende laua katnud, nende eest isalikult hoolitsenud ja neid alati hellitanud. Aga sakslased omal endisel asumaal, hommikupoolsel Guinea kaldal, on siiski suutnud neid tööle panna.

V.-E. Almanakis puudutati kord Kilpkonna saartele asumise võimalust (Vaiksel ookeanil). Niisugustel saartel elamine on väga meelitav. Nii ka Uus Guineaski. Loodus on helde ja kliima pehme. Et saarel vihma ja vett külluses on, mida tõendavad seal jooksvad jõed, siis kasvavad seal kõik need produktid, mis Kilpkonna saartelgi. Väljaveokaubaks oleks tee, kohvi, kummi, pipar, ananase, mandariini ja banaa-

ni mahlad-ekstraktid, kuivatatud puuvili, kookospähkliõli ja -tuum, parimad sordid tubakat, puuvill, suhkur, 7—9 jala pikkune kanep. Siin juba ei ole ümberrahvustumist karta, vaid ümberpöördukt: eestlane teeks ka papuast musta eestlase! (Niisugune nähe oli Vladivostoki ümber eesti külades, kus kõik töölised olid hiinlased ja rääkisid selget eesti keelt. Ja nende lapsed oskasid paremini eesti kui hiina keelt, sest kogu päeva nad mängisid eesti lastega.)

Hollandil on nii laiad asumaad, et nad ei suuda neid niipea ära kasutada ei oma ega ka võõra jõuga. Meil jälle on vähe maad ja palju rahvast väljaspool kodumaad ja meie võiksime neile sõbralikult appi tulla tühja maa ärakasutamise mõttes.

Kauges-Idas on eestlaste elu mitmelgi pool rahutute ja ebakindlate aegade tõttu raskeks läinud. Selle tõttu vaatavad paljud uute asukoha maade järele ringi. Kas ei oleks sellepärast otstarbekohane Uus Guineasse asumise mõtet uuesti üles võtta? Hollandlaste lahkel kaasabil ei peaks asunduse loomine pakkuma ülesaamatuid raskusi. Küll aga oleks sarnasel asundusel suuri arenemisevõimalusi, kuhu edaspidi võiks juhtida teisigi rändamishimulisi Eestist.

Kauge-Ida ja vast ka Austraalia eestlased peaksid saatma koha peale paar usaldusväärset maakuulajat, kes asumiseks vajalised eeltööd teeksid ja sellest siis Välis-Eesti ajakirjade kaudu informeeriksid teisi välisestlasi.

Aeg.

Peeter Grünfeldt.

*Aeg nagu seisatavat näib,
kuid ajakell — see käib ja käib;
ta tundi tunni järel taob,
päev päeva kannul tuleb, kaob;
kell äalgi ei seisma jää,
aeg kellestki ei mööda läe.*

Austraalia pärismaalased Queenslandi osariigis, Palm Island'is.

MÕNDA QUEENSLANDIST — AUSTRALIA PÄIKESEROHKEST OSARIIGIST.

Tööpuudus ja võitlus selle vastu. — Majandusliku elu paranemine. — Põllupidamine ja karjakasvatus Queenslandis. — Üks farm — pool Eesti riiki. — Põudade nuhtlus ja sadude uputus.

K. Laamann.

Kui terve maailm paar aastat tagasi siples kurja depressiooni kaisutuses, ei jäänud ka kaugel Austraalia temast puutumata. Kõigis osariigis jäid paljud asutused, ärid ning tehased seisma. Produtseeriti rohkem, kui ise ära tarvitada suudeti, kuid välisturg vähenes suure võistluse ning kaugel maa tõttu. Loomulikult töötatöölisi olid kõik linnad kubinal täis — peaaegu iga kolmas perekond oli tööta. Mööda maanteid kõndis siis nii vanu kui noori, pambud seljas, otsides tööd kui ka leiba, kuid ainult vähestele naeratas õnn, kui juhtus farmeri juure tööd saama paariks päevaks, teenides pisut tubakaraha. Kuna farmides tööd on alati, siis loomulikult paljud oleksid pidanud seal omale uue tööala leidma, kuid farmerid ise ägasid raske maksukoorma ning odavate turuhindade all ning kõrgete palkadega ärahellitatud tööline juba paari shillingu

eest tööle ei läinud. Valitsus siis omalt poolt korraldas hädaabitöid; kuid pikkamööda, väga pikkamööda hakkas olukord siiski paranema. Elevus maailma turul andis end kohe siin tunda, villa, liha, või ning teiste toorainete hinnad hakkasid tõusma, kaubavahetus muutus elavamaks ning rahvale ilmus rohkem kulutusraha (spending money). Keskvalitsus tegi ühe siselaenu teise peale, Londoni rahaturul korraldati endiseid laenusid ümber, ning raha jagati siis osariikide vahel ühtlaselt, arvestades töötatöölisega. Hakati tegema palju igasuguseid töid: linnades laiendati veevärke, ehitati uusi kanalisatsioonid ning tehti muid ühiskonnale kasulikke töid, kuna maal jälle tehti uusi maanteid, korraldati riigimaid ning lennuvälju. Üldse meeleolu tõusis, ajalehed igapäev aina kirjeldasid, kuipalju siin ja seal jälle uusi töölisi tööle pandud

ja kuipaju börsil jälle villahind tõusnud. Meil — Sunny Queenslandis, kui suuremas põllumajanduslikus osariigis, oli erilisel põhjust röömustamiseks, kuna meie peaväljaveoained on vill, või, liha, juust, munad jne. Teistesse osariikidesse veetakse palju puuvilja — banaane, ananast jne. Inglismaa ostab suurema osa suhkrust, kuna puuvill aga läheb suuremalt osalt Melbourne'i vabrikutesse. Väiksema osa ostab Jaapan.

Et väga palju eesti perekondi asub maal, kus omavad suurepärased farmid, mis laiali pillatud mööda Queenslandi, siis kirjeldan pisut olusid, millistes tuleb siin farmeritel tegutseda.

Austraalia kui ka Queensland on maaolnud aastakümneid teistsuguse depressiooniga — põuaga. Üle maailma on Austraalia tuntud kuiva maana, isegi koolijüts Eestis teab oma maadeteaduse raamatu kaudu, et meil „on vähe sademeid“. Võrreldes suure maa-alaga, ei leidu meil kuigi palju järvi ega jõgesid. Ainult suuremad jõed on veerohked, kuna vähemad aga ainult peale suuremat vihma enesest elumärki annavad, kuna põua ajal hoopis ära kuivavad. Rändaja, kes tahab mööda Queenslandi teid matkata, peab end aegsasti veega varustama, kuna puuduvad nii mõnusad Eesti allikad ja nu kustutamiseks. Suure kuivuse all kannatab nimelt terve Lääne-Queensland, kus asuvad suured lambafarmid ehk stationid, nagu neid siin kasutatakse. Mõned nendest on pindala poolest ligi pool Eestit ning neis asuvad kümned-tuhanded lambad. Keegi eestlane, vabadussõjaaegne ohvitser, kes kord lambafarmis töötas, rääkis mulle, et tal võtnud terve nädal aega oma peremehe farmi ümber ratsutada.

Juhtub siis vahest õige kuiv aasta, nagu tänavu, kus vihma sugugi ei tule, või tuleb vaevalt niipalju, et lööb ainult tolmu kinni, siis see paneb farmiomani- kuld väga täbarasse seisukorda. Looma- toit lõpeb ning rohtu pole kusagilt võtta. Ainukese äärmise abinõuna saab ainult lambaid päästa, kui neid raud- teel veetakse rohkem rohurikkamatesse

maadesse. Loomulikult võtab see pal- ju kulu ning vaeva, nõrgemad surevad tee peal, kus siis nad vagunitest kõrval- datakse. Hiljuti oli juhtumine, kus lambad olid nii näljased, et söid teine- teisel villa seljast ära. Teinekord jälle farmiomani- lasi lammastel villa seljast ära niita, jättes peale seda lambad pad- dock'isse saatuse hooleks, surema — ei olnud teist võimalust. Arusaadavalt, kui farmid on lammastest tühjad, võtab jälle aega, kui farmer raha saama hak- kab. Siin tuleb jälle riiki appi — andes toetust ning laenu. Tänavune aasta on statistika järele kuivemaid 1902. a. saa- dik, kus ka palju lambaid sai otsa. Vas- tandina läänele, kannatab Põhja- Queensland aga liigrohketee troopiliste sadude all. Eestlased, kes seal elavad, räägivad, et suvekuudel on õhk niivõrd niiske ning palav, et oled kogu aeg nagu saunalaval. Eriti suvekuudel ründavad tsükloonid põhjarannikut õige tihti. Tu- leb siis vihma nagu kapast, vahest päe- vade ning nädalate viisi. Igasugune läbikäimine lõpeb, kõik maanteed on vee all, linnad isoleeritud, ning isegi raudtee seisab, kuna sillad vahest ku- ni 10 jalga vee alla jäävad. Suurte sa- dude tõttu on taimekasv õige lopsakas, leidub lihtsalt džungleid, kust läbipääs võimata. Peale suhkrufarmide asuvad põhja-läänes suured tapalooma-farmid. Mere ääres asuvad suured eksporttapa- majad, kust siis liha külmutatult igale poole välja saadetakse.

Põhja-Queenslandis on ka palju tühje riigimaid saada, mida valitsus aeg- ajalt välja annab. Maanälg on meil alati suur olnud, mõnele paremale blo- kile kandideerib mõnikord mitusada isikut. Ja millist vaeva ning pingutust võtab enne, kui metsikust maast korra- liku farmi saab! Ainult mõned visad eestlased, kes praegu seal elavad, tea- vad seda rääkida.

Lõuna-Queenslandis asuvad lüpsifar- mid ning kasvatatakse nisu. Siingi on vihmal suur tähtsus.

Üldiselt elame aga nüüd, põua- ja vih- mahädadele vaatamata jälle paremate tulevikulootustega.

RA aktus „Estonias“.
Vaade ilustatud Kontsertsaali lavale, kus asub EMO laulukoor.

Valik eesti paremat kirjandust.

Raamatukogudele soovitatud paremate eesti raamatute nimestik.

Eesti raamatu 400 a. juubeli puhul võeti üles mõte, selgitada, millised on paremad eesti ilukirjanduslikud ja teaduslikud raamatud. Selliste valitud teoste nimestikud on nüüd valminud ja allpool toome ära nendest nimestikkudest selle osa, mis käsitleb Eesti algupäraseid teoseid.

Nimestikkude koostamisel olid tegevad haridus- ja sotsiaalministeeriumi raamatukogude komisjoni ja raamatu-aasta peakomitee poolt selleks valitud asjatundjatest koosnev komisjon.

Põhimõtteks valimikkude koostamisel on olnud, et need võimalikult esindaksid nii eesti kirjanduse nüüdisaega, kui ka kirjanduslooliselt tähtsamaid teoseid. Teaduslikus osas on jäetud kõrvale rakendusteaduslikud, kitsamaid spetsialistide ringkondi huvitavad teosed ning valimik on teostatud peamiselt kodumaiste ja rahvuslike teaduste alalt.

Valiku mõte on anda raamatukogudele ja erakogudele juhiseid, millised eesti raamatud peaksid leiduma raamatukogudes esimeses järjekorras. Ühtlasi see võib olla ka

juhiseks, millised raamatud tuleksid esma-joones lugemisele eesti kirjanduse tundmaõppimisel, või milliste raamatute hulgast oleks soovitav valida raamatut kingituseks.

Kuna kirjanduses kõige paremini kajastub rahva elu, ta teod, mõtted, röömu ja mured, püüded ja taotlused, siis on arusaadav iga eestlaseks jääda tahtva väliseestlase huvi eesti kirjanduse vastu. Kuna aga võõrsil elades on raske orienteeruda eesti rikkalikuks muutunud raamatutoodangus, siis olgu allpool toodud nimestikud abiks nendele, kes tahavad pidada sidet eesti vaimlise loomingu saavutustega.

Lugege eesti raamatuid! Eesti raamat on Eesti süda ja vaim.

Ilukirjandus.

I valimik.

JUTUSTAV PROOSA.

1. Bornhöhe, Eduard. *Tasuja*. Ajalooline uudisjutt Eesti minevikust. 1932. — 117 lk. Kr. 1.—

2. Gailit, August. *Ristisõitjad*. Novellid. 1926. — 270 lk. Kr. 2.80.
3. Gailit, August. *Toomas Nipernaadi*. Romaan novellides. 1928. — 430 lk. Kr. 6.50.
4. Haava, Anna. *Väikesed pildid Eeslist*. Jutud. 2. tr. 94 lk. Kr. 0.35.
5. Hindrey, Karl August. *Välkvalgus*. Novelle. Tartu, 1932. — 157 lk. Kr. 3.20.
6. Jaik, Juhan. *Võrumaa jutud I ja II*. a) Võrumaa jutud. Valik I. 1924. — 178 lk. Kr. 3.—, b) Võrumaa jutud II. 1933. — 143 lk. Kr. 2.—.
7. Jakobson, August. *Reisijad lõppjaamas*. Jutustisi. 1934. — 154 lk. Kr. 3.20.
8. Jakobson, August. *Vaestepatuste alev*. I—II. Romaan. 1927. — 408 lk. + 408 lk. Hind I köide Kr. 4.—, II köide Kr. 3.50.
9. Kitzberg, August. *Külajutud*. I—V. a) Külajutud I ja II. 1923. — 178 lk. Kr. 2.—, b) Külajutud III. (Veli Henn ja Henu veli.) 1923. — 136 lk. Kr. 1.50, d) Külajutud IV. 1920. — 118 lk. Kr. 2.—, e) Külajutud V. 1921. — 147 lk. Kr. 2.—.
10. Kivikas, Albert. *Murrang*. Romaan. (Triloogiast „Jüripäev“. Romaan I.) 1925. — 186 lk. Kr. 3.—.
11. Kivikas, Albert. *Sookaelad*. Külajutud. 2. täiend. trükk. 1927. — 179 lk. Kr. 2.50.
12. Liiv, Juhan. *Vari*. Jutt. Redigeeritud ja eessõna kirjutanud Fr. Tuglas. 1923. — 113 lk. Kr. 1.—
13. Liiv, Juhan. *Peipsi pääl ja teisi jutustusi*. Fr. Tuglase eessõnaga. 1928. — 104 lk. (Kogutud teosed IV.) Kr. 1.—.
14. Lintrop, Jaan. *Igapäevane elu*. Novellid. 1924. — 168 lk. Kr. 1.70.
15. Luts, Oskar. *Andrese elukäik*. Jutustus. 1923. — 124 lk. Kr. 1.75.
16. Luts, Oskar. *Kevade*. I—II. Lookeed koolipölvist. Uudisjutt. I osa. 4. tr. 135 lk. Kr. 2.—, II osa. 2. tr., 1919. — 170 + 208 lk. Kr. 2.—
17. Luts, Oskar. *Õpilane Valter*. Jutustus. 1927. — 141 lk. Kr. 1.75.
18. Metsanurk, Mait. *Elu murrab sisse*. Novellid. 1931. — 191 lk. Kr. 3.—.
19. Metsanurk, Mait. *Punane tuul*. Romaan. 1928. — 667 lk. Kr. 5.50.
20. Metsanurk, Mait. *Taavet Soovere elu ja surm*. Romaan. 2. tr. 1935. — 195 lk. Kr. 2.25.
21. Metsanurk, Mait. *Ümera jõel*. Ajalooline romaan. 1934. — 412 lk. Kr. 5.75.
22. Mälk, August. *Surmud majad*. Romaan. 1934. — 574 lk. Kr. 5.70.
23. Mändmets, Jakob. *Isa talus*. Jutustused. 2. tr. 1922. — 135 lk. Kr. 1.25.
24. Mõtslane, Mats. *Kraavitajad*. Uudisjutt. 3. trükk. 1920. — 196 lk. Kr. 0.60.
25. Peterson, Ernst. *Rahvaalgus-taja*. Uudisjutt. 2. tr. 1921. — 367 lk. Kr. 1.75.
26. Roht, Richard. *Kurgsoo*. Romaan. 1924. — 136 lk. Kr. 1.50.
27. Roht, Richard. *Neli juttu*. 1925. — 100 lk. Kr. 1.50.
28. Rumor-Ast, Karl. *Sammud kaduvikku*. Novellid. 1928. — 222 lk. Kr. 2.75.
29. Tammsaare, Anton. *Kõrboja peremees*. Romaan. 2. tr. 1926. — 172 lk. Kr. 1.80.
30. Tammsaare, Anton. *Tõde ja õigus*. I—V. a) Tõde ja õigus. I jagu. Romaan. 2. tr. 1929. — 586 lk. Kr. 5.—, b) Tõde ja õigus. II jagu. 1929. — 579 lk. Kr. 6.—, d) Tõde ja õigus. III jagu. 1931. — 441 lk. Kr. 5.75, e) Tõde ja õigus IV jagu. 1932. — 454 lk. Kr. 6.—, g) Tõde ja õigus V jagu. 1933. — 441 lk. Kr. 6.75.
31. Tammsaare, Anton. *Vanad ja noored*. Jutustus. 2. trükk. 1924. — 113 lk. Kr. 1.40.
32. Tuglas, Friedebert. *Felix Ormusson*. Romaan. 2. tr. 1920. — 208 lk. („Friedebert Tuglase teosed“ nr. 5.) Kr. 2.—.
33. Tuglas, Friedebert. *Saatus*. Novellikogu. 2. tr. 1921. — 169 lk. Kr. 2.—. („Friedebert Tuglase teosed“ nr. 5.)
34. Vallak, Peet. *Epp Pillarpardi Punjaba potitehas*. Novellid. 1925. — 108 lk. Kr. 1.80.
35. Wilde, Eduard. *Kui Anija mehed käisid Tallinnas*. I—II. Romaan. 1929. — 184 + 163 lk. (Kogutud Teosed XXII ja XXIII anne. Romaanid VIII.) I köite hind kr. 2.40, II köite hind kr. 2.20.
36. Wilde, Eduard. *Külmale maale*. Romaan. 2. tr. 1934. — 215 lk. (Kogutud Teosed XVI. Romaanid V.) Kr. 2.80.
37. Wilde, Eduard. *Mahtra sõda*. I—II. a) Mahtra sõda. I osa. Romaan. 1924. — 256 lk. (Kogutud Teosed XX anne. Romaanid VII.) Kr. 2.50. b) Mahtra sõda. II osa. Romaan. 1925. — 282 lk. (Kogutud Teosed XXI anne. Romaanid VII.) Kr. 3.—
38. Wilde, Eduard. *Mäeküla piimamees*. Romaan. 3. trükk. 1935. (Ed. Wilde kogutud teosed nr. 33.) — 224 lk. Kr. 1.80.
39. Wilde, Eduard. *Naisõigustased*. Asunik Woltershausen ja teisi jutustisi. 1934. — 264 lk. (Kogutud Teosed XXVI anne. Novellid XI.) Kr. 3.80.
40. Wilde, Eduard. *Prohvet Maltsvet*. I—III. Romaan. 1929. — 263+236+246 lk. (Kogutud Teosed XXIV, XXV ja XXVI anne.) Kr. 3.60, 3.20, 3.20.

LUULETEOSED.

41. Adamson, Hendrik. *Mulgimaa*. Luuletuskogu. 1919. — 48 lk. Kr. 0.30.
42. Adson, Artur. *Kattai, kibuvits ning kivi*. 5. kogu värsse. 1928. — 78 lk. Kr. 2.50.
43. Alle, August. *Üksinduse saartele*. Luuletuskogu. 1918. — 80 lk. Kr. 1.—.

44. Enno, Ernst. *Valik luuletisi*. (Ilmumas.)

45. Haava, Anna. *Luuletuskogu*. 1924. — XIII + 400 lk. Kr. 4.—.

46. Koidula, Lydia. *Valitud jutud*. Toim. D. Palgi. 1934. — 96 lk. Kr. 1.50

47. Kreutzwald, Fr. *Kalevipoeg* (ilmumas uus väljaanne).

48. Kärner, Jaan. *Lõikuskuu*. Luuletused 1921—1925. 1925. — 72 lk. Kr. 2.—.

49. Liiv, Juhan. *Luuletused*. 4. täiend. trükk. Redigeerinud ja eessõnaga varustanud Fr. Tuglas. 1926. — 280 lk. Kr. 3.75.

50. Peterson, Kr. J. *Laulud, päeva- raamat, kirjad*. Korraldanud ja redigeerinud Aino Paltser. 1922. — 184 lk. Kr. 1.50.

51. Ridala, Villem ps. (-Grünthal, Villem). *Laulud*. 1908. — 70 lk. Kr. 1.20.

52. Schütz, Johannes. *Peipsist mereni*. Luuletisi. 1930. — 86 lk. Kr. 2.80.

53. Semper, Johannes. *Viis meelt*. 1926. — 127 lk. Kr. 2.—.

54. Suits, Gustav. *Elu tuli*. Luuletuskogu. *Laulud 1900—1906*. 3. par. tr. 1921. — 118 lk. Kr. 1.—.

55. Suits, Gustav. *Tuulemaa*. Luuletuskogu. 1906—1913. 2. täiend. tr. 1920. — 126 lk. Kr. 1.25.

56. Sõöt, Karl, Eduard. *Aastate kajastus*. Luuletused 1883—1924. V. Ridala eessõnaga. 1925. — 236 lk. Kr. 5.50.

57. Under, Marie. *Rõõm ühest ilusast päevast*. VII kogu luuletisi. 1928. — 76 lk. Kr. 2.50.

58. Under, Marie. *Õnnevarjutus*. Ballaadid. 1929. — 77 lk. Kr. 3.—.

59. Visnapuu, Henrik. *Talihari*. Luuletuskogu. 1920. — 102 lk. Kr. 1.—.

60. Visnapuu, Henrik. *Üle kodumäe*. Valitud luuletusi. 1934. — 152 lk. Kr. 2.50.

ANTOLOOGIAD.

61. Aavik, Johannes, Põdras, L. *Eesti rahvalaule*. Koolidele ja üldsusele. Täiendanud mag. L. Põdras. 2. täiend. tr. 1935. — 170 lk. Kr. 1.75.

NÄIDENDID.

62. Adson, Artur. *Lauluisa ja Kirjanitsi*. Näidend 3 vaatuses. 1930. — 66 lk. Kr. 1.25.

63. Kitzberg, August. *Kauka Jumal*. Rahvatükk 5 vaat. (6 pildis). 2. trükk. 1925. — 108 lk. Kr. 1.30.

64. Kitzberg, August. *Libahunt*. Draama 5 vaat. 2. trükk. 1920. — 110 lk. Kr. 1.50.

65. Metsanurk, Mait. *Haljal oksal*. 1932. — 111 lk. Kr. 2.—.

66. Raudsepp, Hugo. *Mikumärä*. Komöödia 5 v. 2. trükk. 1930. — 152 lk. Kr. 2.25.

67. Raudsepp, Hugo. *Süümai tähistel*. Näidend 10 pildis. 1928. — 158 lk. Kr. 2.50.

68. Vilde, Eduard. *Pisuhänd*. Naljämäng 3 vaatuses. — *Side*. Draama 4 vaat. Kirjaniku eessõnadega. 1929. — 208 lk. (Kogutud Teosed XXXII anne.) Kr. 3.20.

TEADUSLIK JA POPULAARTEADUSLIK KIRJANDUS, MEMUAARID, REISIKIRJELDUSED jne.

69. Aul, Juhan. *Kodumaa neljajalgsed*. (Kahepaiksed, roomajad, imetajad.) Süsteematiliste ühikute ning liikide määraja ja kirjeldaja. 1931. — 176 lk. Kr. 4.80.

70. Eesti. Maa. Rahvas. Kultuur. Koguteos. 105 iseseisvat artiklit 88 autorilt. 446 pilti. 1926. — XX + 1256 lk. Nahkköites kr. 25.—.

71. Eesti rahva ajalugu. Toim. J. Libe. j. t. 3 köites (15 vihku). Illustreeritud. Tartus, Loodus 1932... (Ilmunud seni 10 vihku, 1184 lk. + värvitahvlid + tahvlid + kaardid.) 3 köite hind (15 vihku) kr. 30.—.

72. Elango, Aleksander. *Kasvatusteadus*. Käsiraamat lastevanemaile, õppe- raamat gümnaasiumi majapidamisharule, naiskutse-, kodumajandus- ja täienduskoolidele. 1934. — 167 lk. Kr. 2.—.

73. Härms, M. *Eesti linnustik*. Kodumaa lindude määramise tabelid. 1927. — 218 lk. Kr. 5.—.

74. Janusson, Johan. *Eesti majanduslik areng*. 1932. — 79 lk. Kr. 1.50.

75. Jürgenstein, Anton. *Minu mälestused*. I—II. 1926 ja 1927. — 218 + 255 lk. Kr. 2.25, 2.75.

76. Klein, Juhan. *Pärvus ja rahvas*. 68 pildi ja joonisega tekstis. 1926. — 110 lk. Kr. 2.75.

77. Konstantin Päts (1874—1934). Kaasaeglaste mälestusi. Koguteos. Illustratsioonidega. K. Pätsi 60 a. sünnipäeva mälestamise komitee kirjastus. 1934. — 445 lk. Kr. 3.25.

78. Kruus, Hans. *Talurahva käärismi Lõuna-Eestis XIX sajandi 40-dal aastail*. Uurimus. 1930. — XVI + 463 lk. + 2 kaarti. Kr. 12.—.

79. Johan Laidoner, kindrallleitnant. Kaitseväge ülemjuhataja Vabadussõjas. Mälestusi kaasaegseilt. Koguteos. Illustratsioonidega. 2. trükk. Vabariigi Ohvitseride Kogu komitee kirj., 1934. — 438 lk. Kr. 2.50.

80. Liideman, K. *Kas tunned maad*. Valik artikleid ja kõnesid aastast 1931—1935. 1935. — 208 lk. Kr. 2.50.

81. „Loodus“ (ajakiri). Peatoimetaja: J. Piiper. Väljaandja: Tartu „Loodus“. 1. aastakäik. 1922. nr. 1—6. à kr. 0.60. — 384 lk. koos köites kr. 4.40. 2. aastakäik. 1923. nr. 1—12. à kr. 0.60, 758 lk. koos köites kr. 8.—, 3. aastakäik. 1924, nr. 1, 2, 4, 7, 9, à kr. 0.75, nr. 11/12 kr. 1.20, nr. 3, 5, 6, 7, 10 à kr. 0.60. Koos köites kr. 8.—.

II valimik.

JUTUSTAV PROOSA.

82. *Loomulik ravimisõpetus*. Koguteos. 2 köidet (13 vihku). Toim. A. Paldrock, M. Kask, R. Tamm (kahe viimase asemel kuni 8. vihuni A. Audova). Illustratsioonidega. 1931—34. — 1808 lk. + värvilised ja ühevärvilised tahvlid. Hind 13 vihku kr. 19.50.
83. Loorits, Oskar. *Eesti rahvausundi maailmavaade*. Piltidega. 1932. — 112 lk. Kr. 1.—.
84. Madisson, H. *Tõutervishoid ja rahva tulevik*. 1935. — 112 lk. Kr. 1.—.
85. Moora, Harry. *Eestlaste kultuur muistsel iseseisvuse ajal*. 93 pilti. 1926. — 156 lk. + 3 kaarti. Kr. 3.50.
86. *Mälestusi iseseisvuse võitluspäevilt*. I—II. a) I köide. 1917—18. Koguteos. Eesti Ajakirjanikkude Liidu toimetus. 1927. — 406 lk. b) II köide. Vabadussõda 1918—1920. 1930. — 432 lk. Kr. 4.50.
87. Paris, Rudolf. *Uuem Eesti kunst*. 1935. — 111 lk. Kr. 1.—.
88. Puksov, Friedrich. *Eesti raamatu arengulugu seoses kirja ja raamatu üldise arenemisega*. Illustratsioonidega. 1933. — 186 lk. Kr. 3.—.
89. Riikoja, H. *Kodumaa kalad*. Abiraamat kalade tundmaõppimiseks. 106 joonistust. 1927. — 136 lk. Kr. 4.—.
90. Ränk, Gustav. *Vana Eesti rahvakultuur*. 1935. — 113 lk. Kr. 1.—.
91. *Tartu Ülikool sõnas ja pildil 1919—1932*. Illustratsioonidega. 1932. — 174 lk. Kr. 3.85.
92. Traksmaa. *Eesti Vabadussõda* (ilmumas).
93. Tuglas, Friedebert. *Eesti Kirjameeste Selts*. Ajalugu. Illustreeritud. 1932. — 335 + (18) lk. Kr. 6.—.
94. Tuglas, Friedebert. *Juhan Liiv*. Elu ja looming. Kirjanduslooline uurimus. Illustratsioonidega. 1927. — 347 lk. Kr. 5.—.
95. Tuglas, Friedebert. *Lühike Eesti kirjanduslugu*. Illustratsioonidega. 1934. — 112 lk. Kr. 1.—.
96. Tuglas, Friedebert. *Teekond Hispaania*. Reisikirjad. 20 pilti kriitpaberil. 2. trükk. 1923. — 189 lk. Kr. 2.—.
97. *Usupuhastus eestlaste maal 1524—1924*. Usupuhastuse juubeli kirjanduslise komisjoni väljaanne usupuhastuse tuleku 400 a. mälestuseks. Album. 115 pilti. 1924. — 244 lk. Kr. 2.50.
98. Vilberg, Gustav. *Kodumaal rännates I—III*. Geograafilisi kirjeldusi Eesti loodusest ja maastikust. 44+41+41 pilti. 1923, 1924. — 96+63+78 lk. I köide kr. 1.50, II k. kr. 1.20, III k. kr. 1.50.
99. Vilberg, Gustav. *Meie kodumaa taimi rahva käsitusel*. I. Illustreeritud. 1934. — 128 lk. Kr. 2.—.
100. Öpik, Ernst. *Päike uemate uurtuste valgusel*. 35 joonistust. 1928. — 143 lk. Kr. 2.—.
1. Hindrey, Karl. August. *Armastuskivi*. Novellid. Miniatuurid. 1933. — 234 lk. Kr. 2.50.
2. Jakobson, August. *Töö algus* (II romaan tsüklist „Andruksonide suguvõsa.“) 1932. — 312 lk. Kr. 5.40.
3. Jürna, Mihkel. *Tavalised*. Novellid. 1927. — 160 lk. Kr. 2.50.
4. Kivikas, Albert. *Punane ja valge*. Revolutsiooni- ja sõjanovellid. 1927. — 158 lk. Kr. 2.—.
5. Krusten, Pedro. *Õilis vale*. Romaan. 1930. — 271 lk. Kr. 5.50.
6. Lattik, Jaan. *Meie noored*. Juttude kogu. 1921. — 104 lk. Kr. 0.90.
7. Luts, Oskar. *Ladina köök*. Mälestusi VI. 1934. — 184 lk. Kr. 3.—.
8. Luts, Oskar. *Tagahoovis*. Jutustus. 1933. — 187 lk. Kr. 4.—.
9. Metsanurk, Mait. *Maine ike*. Jutud. 1933. — 159 lk. Kr. 3.—.
10. Metsanurk, Mait. *Toho-Oja Anton*. Jutt. 2. tr. 1924. — 77 lk. Kr. 1.—.
11. Morn, Reed. *Andekas parasit*. Romaan. 1927. — 281 lk. Kr. 3.80.
12. Mälk, August. *Kivine pesa*. Romaan. 1932. — 280 lk. Kr. 3.75.
13. Mälk, August. *Surnud elu*. Jutustus. 1929. — 145 lk. Kr. 1.90.
14. Mändmets, Jakob. *Küla*. — 146 lk. Kr. 0.90.
15. Oks, Jaan. *Tume inimeselaps*. 1918. — 77 lk. Kr. 3.50.
16. Parijõgi, J. *Semendivabrik*. Küla jutt. 1926. — 122 lk. Kr. 1.70.
17. Peterson, Ernst. *Paised*. Nr. 1: Ühe härja elulugu. Jutt. 2. trükk. 1920. — 44 lk. Kr. 0.20. Nr. 2: Marjad silmas. Uudisjutt. 2. trükk. 1920. — 61 lk. Kr. 0.30. Nr. 3: Issanda kiituseks. Uudisjutt. 2. trükk. 1921. — 130 lk. 0.75. Nr. 4: „Tulge appi!“ (Tükike misjonitööd Indiamaal.) 1921. — 78 lk. Kr. 0.60.
18. Rohd, Richard. *Elu on ihus*. Romaan. 1930. — 486 lk. Kr. 5.80.
19. Rumor-Ast, Karl. *Mürgine vili*. Sõja ja revolutsiooni novellid. 1926. — 114 lk. Kr. 0.80.
20. Sarapik, Villem ps. (Raud, Mart.) *Tuult teedel*. Romaan. 1928. — 602 lk. Kr. 8.—.
21. Semper, Johannes. *Armikadedus*. 1935. — 343 lk. Kr. 4.75.
22. Tamman, Aug. *Vidriku parun*. Romaan. 1929. — 160 lk. Kr. 2.25.
23. Tammsaare, Anton. *Kaks paari ja üksainus ning teised jutustused*. 1924. — 104 lk. Kr. 1.—.
24. Tammsaare, Anton. *Poiss ja üdlik*. Novellid. 2. tr. 1922. — 130 lk. Kr. 1.—.
25. Tassa, Aleks. *Höbelimik*. Legendid. 1921. — 106 lk. Kr. 1.—.

26. Tuglas, Friedebert. *Lüivakell*. I—II. Valik novelle ja miniatüüre. 2. tr. 1920. — 188 + 184 lk. (Fr. Tuglase Teosed nr. 1, 2.) Hind ä kr. 2.—
27. Tuglas, Friedebert. *Raskuse vaim*. Novellikogu. 1920. — Kr. 2.—
28. Vallak, Peet. *Neli tuult jalge all*. 1935. — 174 lk. Kr. 3.25.
29. Vilde, Eduard. *Nende poeg*. Kõidu ajal j. t. jutustusi. 1934. — 280 lk. (Kogutud Teosed XIX anne, novellid X.) Kr. 3.80.

LUULETEOSED.

30. Adams, Vilmar. *Maise matka poolel teel*. Luuletiskogu. 1932. — 80 lk. Kr. 2.90.
31. Adamson, Hendrik. *Kolletuspäev*. 1934. — 55 lk. Kr. 2.—
32. Adson, Artur. *Pärlijõgi*. 6. kogu värsse. 1931. — 70 lk. Kr. 2.70.
33. Alle, August. *Ummiklained*. Luuletiste kogu. 1930. — 60 lk. Kr. 2.50.
34. Barbarus, Joh. ps. (= Vares, Joh.). *Geomeetiline inimene*. V kogu värsse. 1924. — 109 lk. Kr. 2.50.
35. Barbarus, Joh. *Tulipunkt*. IX kogu värsse. 1934. — 159 lk. Kr. 3.75.
36. Hiir, Erni. *Kodutee*. Luuletised. 1931. — 63 lk. Kr. 2.60.
37. Liiv, Jakob. *Lüüriõised laulud*. Kogu luuletisi. Joh. Aaviku eessõnaga. 1929. — 367 lk. Kr. 4.—
38. Oengo, Julius. *Tahkuna*. Luuletuskogu. 1926. — 64 lk. Kr. 1.—
39. Ridala, Villem, ps. (= Grünthal, Villem.) *Kauged rannad*. 1914. — 100 lk. Kr. 0.80.
40. Ridala, Villem. *Merineitsit*. Mulnaslooline poeem XX laulus. 1918. — 52 lk. Kr. 4.40.
41. Schütz, Johannes. *Südasuvi*. 1934. — 74 lk. Kr. 2.75.
42. Semper, Johannes. *Jäljed liival*. Luuletuskogu. Luuletused 1917.—1919. 1920. — 76 lk. Kr. 0.50.
43. Suits, Gustav. *Kõik on kokku unenägu*. Luuletuskogu. Luuletused 1913.—1921. 1922. — 196 lk. Kr. 2.50.
44. Suits, Gustav. *Lapse sünd*. (Uusi keeli vanal kandel.) Ballaad. 1922. — 48 lk. Kr. 1.50.
45. Suits, Gustav. *Ohvrisuits*. Luuletuskogu. Valik armastusluulet 1904—1920. 1920. — 184 lk. Kr. 1.50.
46. Tam m, Jakob. *Lugulaulud*. 1914. — 495 lk. Kr. 1.50.
47. Under, Marie. *Hääl varjust*. Luuletuskogu. 1927. — 94 lk. Kr. 2.75.
48. Under, Marie. *Pärisosa*. Luuletuskogu. 1923. — 79 lk. Kr. 0.85.
49. Under, Marie. *Sonetid*. 3. trükk. 1919. — 78 lk. Kr. 0.60.
50. Visnapuu, Henrik. *Puushikud*. Luuletised. 1929. — 92 lk. Kr. 3.—

51. Visnapuu, Henrik. *Päike ja jõgi*. 10. kogu luuletisi. 1932. — 77 lk. Kr. 2.90.
52. Visnapuu, Henrik. *Valit värsid*. 1924. — 184 lk. Kr. 2.50.

NAIDENDID.

53. Adson, Artur. *Neli kuningat*. Vaatemäng XIV sajandist 4 vaatuses. (12 pildis.) 1931. — 48 lk. Kr. 1.50.
54. Kitzberg, August. *Neetud talu*. Komöödia 4 vaat. 1923. — 80 lk. Kr. 1.—
55. Kitzberg, August. *Tuulte pöörises*. — *Libahunt*. Draamad 5 vaat. 1929. — 143 lk. (Kitzbergi näidendid III.) Kr. 2.—
56. Luts, Oskar. *Pannvere*. Lustmäng 3 vaat. 3. tr. 1923. — 72 lk. Kr. 1.25.
57. Raudsepp, Hugo. *Kohtumõistja Simson*. Draama 4 vaat. 1927. — 77 lk. Kr. 1.50.
58. Raudsepp, Hugo. *Vedelvorst*. Komöödia 4 vaat. 1932. — 77 lk. Kr. 2.50.
59. Tammsaare, Anton. *Juudit*. Näidend 4 vaat. 1921. — 112 lk. Kr. 1.—
- Visnapuu, Henrik. *Otepää all*.

TEADUSLIK JA POPULAARTEADUSLIK KIRJANDUS, MEMUAARID, REISIKIRJELDUSED jne.

61. Aavik, Johannes. *Keeleuenduse äärmised võimalused*. 1924. — 174 lk. Kr. 3.50.
62. Anni, August. *F. R. Kreutzwaldi „Kalevipoeg“ I osa*. Kalevipoeg eesti rahvaluules. 1934. — 250 lk. Kr. 4.50.
63. Aspel, Aleksander. *Sissejuhatus kunstivooludesse*. Esindavaid näiteid Vana-Kreekast nüüdisajani. 22 pildiga. 1933. — 109 lk. Kr. 1.—
64. Ast-Rumor, Karl. *Palava päikese ja fanaatilise usu maalt*. I—III. I. Tseilon. 1930. — 100 lk. Kr. 1.40. II. Tseilon. 1930. — 139 lk. Kr. 1.90. III. Lõuna-India (Dekhan). 1931. — 120 lk. Kr. 1.70.
65. *Eesti Ruhva Muuseumi aastaraamatud I—X*. I köite hind kr. 2.—, II köite hind kr. 3.—, III köite hind kr. 7.50, IV köite hind kr. 2.50.
66. Elango, Aleks. *Lapsepõlv ja iseloom*. Väikelapse vaimne areng ja kasvat. 1933. — 112 lk. Kr. 1.—
67. Hindrey, Karl. *Meie metsloomad*. 1935. — 103 lk. Kr. 1.—
68. Jaan Tõnisson. *Tagasivaateid ja mälestusi tema 60 a. sünnipäevaks*. 1928. — 87 lk. Kr. 1.50.
69. Jürgenstein, Anton. *C. R. Jakobsoni elu ja töö*. 1925. — 115 lk. Kr. 1.30.
70. Kampmann, Mihkel. *Eesti kirjandusloo peajooned*. I—III. I. 3. parandatud trükk. 1924. — 318 lk. Kr. 2.80. II. 3. trükk. 1933. — 260 lk. Kr. 3.50. III. 1923. — 250 lk. Kr. 2.50.
71. Kitzberg, August. *Ühe vana*

„Tuuletallaja“ noorpõlve mälestused. I ja II. Piltidega. 1924. — 182 + 176 lk. I. köite hind kr. 2.—, II köite hind kr. 2.—.

72. *Koidula kirjad omakseile 1873—1886.* Tõlk ja toim. Edith Rosenthal-Lipp. 34 pildiga ja käekirja näitega. 1929. — 550 lk. Kr. 6.50.

73. *Kruus, Hans. Vene-Liivi sõda (1558—1561) ja Liivi ordu languse põhjused.* 1924. — 160 lk. Kr. 3.50.

74. *Kultuuri ja teaduse teilt.* Mõtteid ja uurimusi Tartu Ülikooli 300-da mälestusaasta puhuks. Toim. A. Anni, E. Laid, O. Liiv, J. Mägiste, P. Treiberg. 1932. — 191 lk. Kr. 4.80.

75. *Kärner, Jaan. „Estonia“ kuuskiimend aastat.* Kroonika 1865—1925. Teatri ajalugu. 1925. — 180 lk. Kr. 1.50.

76. *Luiga, Juhan. Eesti vabadusvõitlus 1843—1845.* Harju mäss. 1924. — 184 lk. Kr. 3.—.

77. *Luiga, Juhan. Päevamured I.* Artikleid. Toim. Fr. Tuglas. 1934. — 281 lk. Kr. 5.25. *Päevamured II.* Artikleid, arvustusi, vesteid. Toim. Fr. Tuglas. 1934. — 278 lk. Kr. 5.—.

78. „Noor-Eesti“ ajakiri 1910/11. Kirjanduse ja kunsti koguteos. 6 nr. Illustreeritud. 2. tr. 1934. — 648 lk. + reproduktioone kriitpaberil. Kr. 10.—.

79. *Orviku, Karl. Maavarad.* Geoloogilisi ja majanduslikke andmeid Eestis leiduvate ja Eestisse veetavate maavarade kohta. 1934. — 173 lk. Kr. 5.90.

80. *Orviku, Karl. Tuiskliiv.* Populaarteaduslik käsitus. Illustreeritud. 1933. — 64 lk. Kr. 1.90.

81. *Paris, Rudolf. Konrad Mägi.* Monograafia. Värviliste reproduktioonidega. 1932. — 282 lk. Kr. 15.—.

82. *Puksov, Friedrich. Raamat ja tema sõbrad.* Illustreeritud. 1934. — 116 lk. Kr. 1.—.

83. *Punased aastad Eestis I.* Koguteos. Mälestisi ja dokumente 1905. a. liikumisest Eestist. Toimetanud H. Kruus. Illustreeritud. 1932. — 252 lk. Kr. 4.—.

84. *Pärvus ja valik.* Tõutervishoiu käst-raamat. Koguteos. Toimetanud: A. Audova, A. Lüüs, H. Madisson, J. Vilms. Piltidega. 1927. — 364 lk. Kr. 5.—.

85. *Põld, Peeter. Eesti kooli ajalugu.* Redigeerinud H. Kruus. 1933. — 164 lk. Kr. 3.75.

86. *Raudsepp, Hugo. Mait Metsanurk ja tema aeg.* Ühe vaimuse kroonika kaas-aegse sulest. Uurimus. 1929. — 472 lk. Kr. 6.25.

87. *Roos, Hans. J. J. Rousseau.* Elulugu — Pedagoogilised vaated — Emil. 1930. — 228 lk. Kr. 4.—.

88. *Roos, J. Kirjandusteose analüüs.* 1934. — 79 lk. Kr. 1.—.

89. *Semper, Johannes. Prantsuse vaim.* Esseed. 1934. — 197 lk. Kr. 3.—.

90. *Sepp, Henrik. Narva püramine ja lahing a. 1700.* Uurimus. Illustratsioonidega. 1930. — XVI + 342 lk. + kaardid. Kr. 2.50.

90. *Suits, Gustav. Noor-Eesti nõlvakult.* Kahe revolutsiooni vahel. Artiklid. 1931. — 176 lk. Kr. 2.75.

92. *Tamm, A. Ühistegevus.* Põhimõtted ja ajalugu. Keskkoolidele ja eneseharimiseks. 1. vihk: Tarvitajate- ja sisseostuühisused. 2. vihk: Töö-, ehituspõllumajanduslised ja laenuühisused ning vastastikused kindlustusseltsid. 1924. — 248 lk. Kr. 2.50.

93. *Thom, Alma. Viisandi linnuriik.* Illustreeritud. 1932. — 72 lk. Kr. 1.45.

94. *Treiberg, P. Ignatius Loyola.* Jesuiitide ordu asutaja. Piltidega. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1933. — 163 lk. Kr. 1.50.

95. *Tuglas, Friedebert. Ado Grenzsteini lahkumine.* Päätikid meie ajakirjanduse ja tsensuuri ajaloost. Uurimus. 1926. — 230 lk. Kr. 2.50.

96. *Tuglas, Friedebert. Teekond Põhja-Aafrika.* a) I osa: Tuniisia. Reisikirjeldus. Piltidega. 1928. — 101 lk. Kr. 1.50. b) II osa: Alžeeria. Reisikirjad. Illustreeritud. 1929. — 162 lk. Kr. 2.50. d) III osa: Maroko. Reisikirjad. 1930. — 202 lk. Kr. 3.50.

97. *Vaga, Alfred. Eesti kunsti ajalugu I.* Keskaeg. Illustreeritud. 1932. — 357 lk. Kr. 9.—.

98. *Vaga, Alfred. Johann Köler.* Monograafia. Illustreeritud. 1931. — 62 + 68 lk. Kr. 7.50.

99. *Vanemuine“ 1865—1925.* (Juubelialbum.) 1925. — 226 lk. Kr. 4.—.

100. *Õpetatud Eesti Seltsi Koguteosed:* a) *Vanavara vallast.* Folkloristlik koguteos. Piltidega. 1932. — 222 lk. Kr. 4.—. b) *Kalevite mailt.* 1935. — 320 lk. Kr. 3.—.

Noorsookirjandus.

I valimik.

1. *Ansomardi. Jalgsema kitseeide muinasjutud.* 2. trükk. Redigeerinud D. Paldi. 1927. — 84 lk. + 3 joon. kriitpaberil. Kr. 1.50.

2. *Bornhöhe, Eduard. Tasuja.* Ajalooline uudisjutt Eesti minevikust. 1922. — 117 lk. Kr. 1.—.

3. *Hindrey, Karl A. Kill Martuse Uhavõtted.* Noorsoojutt. Illustratsioonidega. 1933. — 157 lk. Kr. 2.45.

4. *Jaik, Juhan. Kaarnakivi.* Noorsoojutt. 1934. — 96 lk. Kr. 1.—.

5. *Jaik, Juhan. Pombi ja esivanemate kuld.* Noorsoojutt. Illustreeritud. 1934. — 223 lk. Kr. 3.75.

6. *Jaik, Juhan. Pombi ja Üdsimärkä nõiad.* Jutud. 1932. — 184 lk. Kr. 2.40.

7. Janno, Richard. *Kuningas Toom*. Noorsoojutt. 1931. — 92 lk. Kr. 1.—.

8. Kreutzwald, F. *Reinuvader rebane*. Üks ennemuistne jutt. 9 pilti. Redigeerinud ja eessõnaga varustanud A. Raud. 6. trükk. 1922. — 124 lk. Kr. 0.85.

9. Luts, Oskar. *Kevade I*. 4. trükk. 1935. — 170 lk. Kr. 1.95.

10. Luts, Oskar. *Mälestusi I—VII*. a) Vanad teerajad. *Mälestusi I*. 1930. — 166 lk. Kr. 2.25. b) Talvised teed. *Mälestusi II*. 1931. — 203 lk. Kr. 3.50. d) Läbi tuule ja vee. *Mälestusi III*. 1931. — 195 lk. Kr. 3.25. e) Vaadeldes rändavaid pilvi. *Mälestusi IV*. 1932. — 244 lk. Kr. 3.50. g) Kuldsete lehtede all. *Mälestusi V*. 1933. — 308 lk. Kr. 4.25. h) Ladina köök. *Mälestusi VI*. 1934. — 184 lk. Kr. 3.—. i) Kuninga kübar. *Mälestusi VII*. 1935. — 274 lk. Kr. 3.75.

11. Luts, Oskar. *Nukitsamees*. Inderlilile jutustatud muinasjutt. 1920. — 68 lk. Kr. 0.50.

12. Metsanurk, Mait. *Mündide all*. Jutustis. 1933. — 223 lk. Kr. 4.—.

13. Mäik, August. *Jutte lindudest*. 1934. — 128 lk. Kr. 1.90.

14. Parijõgi, J. *Kevad kutsub*. Reismälestusi Muhu- ja Saaremaalt. Illustreeritud. 1929. — 80 lk. Kr. 1.—.

15. Parijõgi, J. *Külaliste leib ja teist eesti muinasjutte*. 1933. — 126 lk. Kr. 1.75.

16. Parijõgi, J. *Laevapoi si päevilt*. Uudisjutt noorsoole. N. Mey illustratsioonid. 1927. — 127 lk. Kr. 1.—.

17. Parijõgi, J. *Semendivabrik*. Küla jutt. 1926. — 122 lk. Kr. 1.70.

18. Roht, Richard. *Laanekohus*. Jutustus lastele. 1928. — 76 lk. Kr. 1.—.

19. Roht, Richard. *Vetepojad*. Jutustus lastele. 1934. — 56 lk. Kr. 1.25.

20. Roht, Richard. *Väikesed rändurid*. Noorsoojutte. Illustratsioonidega. 1934. — 169 lk. Kr. 2.25.

21. Saal, Andres. *Aita*. Jutustus liivi ja eesti rahva vabadusvõitlustest XII sajandi lõpul. 1931. — 282 lk. Kr. 1.25.

22. Saal, Andres. *Vambola*. Jutustus vanast Eesti ajaloo (1209—1212). 1889. — 286 lk. Kr. 1.75.

24. Tammsaare, A. *Meie rebane*. Lugu noortele. 1932. — 136 lk. Kr. 2.40.

24. Tuglas, Friedebert. *Kaks juttu: Hingemaa — Hunt*. 1914. — 62 lk.

25. „Vikerkaar“. Noorsoo ajakiri. 1923. Toimetanud M. Nurmik ja A. Oengo-Johannson. 2. aastakäik. 1923. — 480 lk. Kr. 3.50. Sama. 1924. Piltidega. Toim. J. Neggo-Vössokotsky. 1304 lhk. 4 köidet kr. 11.— — sama. 1925. Toim. J. Neggo-Vössokotsky. Piltidega 1925. — 428 lk. Kr. 4.50.

Raamatu-aasta peasekretär kirjanik Juhan Jaik, RA laureaat.

II valimik.

1. Aspe, Elisabeth. *Enmosaare Ain*. Jutustus Eesti minevikust. 3. trükk. Autori eessõna ja pildiga. 1923. — 14 lk. Kr. 1.—.

2. Bornhöhe, Eduard. *Viljandi mäss (Villu võitused)*. Ajalooline uudisjutt Eesti vanast ajast. 1921. — 101 lk. Kr. 0.85.

3. Bornhöhe, Eduard. *Vürst Gabriel ehk Prita kloostris viimseid päevad*. Ajalooline jutustus suurest Liivi sõjast (1558—1583). 1920. — 240 lk. Kr. 1.—.

4. Jaik, Juhan. *Pombi ja Suukuningas*. 1934. — 210 lk. Kr. 3.50.

5. Jannsen, Joh. V. *Kolm juttu* (Maatargad. — Uus variser. — Voldemar ja Jüri.) I trüki järele redigeerinud A. Raud. 1922. — 73 lk. Kr. 0.50.

6. Koidula, Lydia. *Säärane mulk ehk sada vakka tangusoola*. Naljamäng 3 v. Redigeerinud E. Nurm. 3. trükk. 1924. — 64 lk. Kr. 0.50.

7. Kreutzwald, Fr. *Eesti rahva ennemuistsete jutud*. 4. keeleliselt parandatud trükk. 1924. — 166 lk. Kr. 1.80.

8. Kreutzwald, F. *Kalevipoeg* (ilmumas uus väljaanne).

9. Kreutzwald, F. *Külplased*. Jutud. 2. trüki järele redigeerinud Aino Paltser. 4. trükk. 1923. — 121 lk. Kr. 0.90.

10. Laarman, Mart. *Rembrandt. Kunstniku elulugu*. E. Ludwigi järele jutustanud M. Laarman. 1926. — 33 lk. Hind 25 senti.

11. Liiv, Juhan. *Käkimäe kägu ja teist jutustusi*. 1926. — 142 lk. Redigeerinud Fr. Tuglas. (Kogutud Teosed III). Kr. 1.25.

12. Liiv, Juhan. *Vari*. Jutt. Redigeerinud ja eessõna kirjutanud Fr. Tuglas. 1923. — 113 lk. Kr. 1.—

13. Luts, Oskar. *Kapsapää*. Naljamäng 1 vaatuses. 3. trükk. 1919. — 31 lk. Kr. 0.30.

14. Luts, Oskar. *Väino Lehtmetsa noorpõlv* (ilmumas).

15. Martinson, E. *Beethoven*. Muusikeri elulugu. Al. Altaevi järele. Piltidega. 1927. — 92 lk. Hind 50 senti.

16. „*Noorusmaa*“. 1926, 1927, 1928. I—III aastakäik. Noorsookirjandusline kuukiri. Toimetanud M. Laarman. Piltidega. 12 nr. aastas. 1926—28. — à 368 lk. Aastakäigu hind kr. 2.50.

17. *Noorusmaa*. I—VII almanak. Koostanud E. Martinson. Illustratsioonidega. 1929—1933. Hind: I köide kr. 1.—, II köide kr. 1.—, III köide kr. 1.50, IV köide kr. 1.30, V köide kr. 1.30, VI köide kr. 1.—, VII köide kr. 1.—.

18. Parijõgi, J. *Jaksukiila poisid*. 1930. — 118 lk. Kr. 2.30.

19. Parijõgi, J. *Soome*. Reisikirju. 1929. — 71 lk. Hind 75 senti.

20. Pärn, Jakob. *Must kuub*. Jutustus eesti rahvusliku ärkamise ajast. 3. trükk. 2. trüki järele redigeerinud Aino Paltser. 1923. — 156 lk. Kr. 1.20.

21. Pärn, Jakob. *Oma tuba, oma luba*. Jutustus. 3. trükk. Redigeerinud A. Raud, eessõna kirjutanud C. H. Niggol. 1923. — 64 lk. Kr. 0.50.

22. Põldmann, G. *Noor katsetaja*. Vesteid tehnika alalt. Illustratsioonidega. 1933. — 43 lk. Kr. 0.50.

23. Põldmann, G. *Väike elektrimees*. Vesteid elektrotehnika alalt. Illustratsioonidega. 1933. — 56 lk. Kr. 0.60.

24. Saal, A. *Hilda*. Ajalooline jutustus XIV sajandist. 2. trükk. 1929. — 180 lk. (Kirjatööde kogu VI.) Kr. 1.—. Sama. II. Lõpuosa. Jüriöö mässu sündmusest a. 1343. 2. trükk. 1930. — 180 — 345 lk. Kr. 0.75.

25. Visnapuu, Henrik. *Maa-ahused*. (Ilmumas.)

Entsüklopeedilised ja statistikalised teosed, käsiraamatud j. m. s. teosed.

Eesti 1920—1930. Arvuline ülevaade. Tallinn, Riigi Statistika keskbüroo, 1931. — 405 lhk. Hind kr. 7.—

Eesti. Maateaduslik, tulunduslik ja ajalooline kirjeldus.

a) Tartumaa. Koguteos. Toim. J. Rumma j. t. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1925. — XVI + 740

lhk. + 19 kaarti. Hind kr. 7.50, nahkköites kr. 10.—

b) Võrumaa. Koguteos. Toim. J. Rumma j. t. Tartu, Eesti Kirjand. Selts, 1926. — X + 498 lhk. + 10 kaarti. Hind kr. 5.—, nahkköites kr. 7.50.

d) Pärnumaa. Koguteos. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1930. — 776 lhk. Hind kr. 9.—, nahkköites kr. 11.—

e) Setumaa. Koguteos. Toim. A. Tammekann j. t. Tartu, Eesti Kirjand. Selts, 1928. — IX + 381 lhk. + 5 kaarti. Hind kr. 4.—, nahkköites kr. 6.—

g) Saaremaa. Koguteose „Eesti“ VI osa. Toim. A. Luha j. t. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1934. — 884 lhk. + 1 kaart. Hind kr. 9.—, nahkköites kr. 11.—

h) Valgamaa. Koguteos. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1932. — 598 lhk. Hind kr. 7.— (Teiste maakondade kirjeldused, sarnased eelmistele, ilmuvad lähemal aastail.)

Eesti avalikud tegelased. Eluloolisi andmeid. Toim. R. Kleis. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1932. — 412 lhk. Hind kr. 9.50, nahkköites kr. 11.50.

Eesti biograafiline leksikon. I—IV. Tartu, Loodus, 1926—1929. — 643 lhk. I köide. Hind kr. 4.—, II k. kr. 4.—, III k. kr. 5.50, IV k. kr. 7.— Sama I—IV (ühe raamatuna), Tartu, Loodus, 1929. — 643 + XIX lhk. Kalingurköites kr. 25.—

Eesti entsüklopeedia. 8 köidet. (56 vihku). Toim. R. Kleis (peatoimetaja), P. Treiberg, J. V. Veski. Tartu, Loodus, 1931—37. 8 köite hind kr. 200.—

Eesti õigekeelsuse sõnaraamat. I (A—M). 2. par. ja täiend. tr. Tartu, Eesti Kirjanduse Selts, 1925. — 560 lhk. + XXVI. Hind kr. 4.—, nahkköites kr. 5.— II (N—Rio). Hind kr. 4.— III (Rio—Õ). (Ilmumas, võib ette tellida.) Hind kr. 4.—

Eesti Vabariigi põhiseadus. Seletustega ja tähestikulise sisujuhiga varustanud Joh. Kaiv ja J. Klesment. Tallinn, Autorite kirjastus, 1934. — 104 lhk. Hind kr. 1.50, 0.40, 0.10, 0.05.

• *Tammekann, A.* Eesti seinakaart. Tallinn, Riigi Trükikoda, 1935. Hind kr. 17.—

Eesti kirjanikke raamatu-aasta aktusel „Estonias“.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus Valitsus sügise tulekuga asus lähemalt välja töötama neid kavu, mis ette nähtud rahva ja seltskonna organiseerimise aktsioonis. Omas kõnes Tartu näitusel 1. sept. valitsuse propagandajuht H. Oidermaa muuhulgas tähendas, et riigikogu ei tule enam kokku, tema asemele tuleb rahvuskogu, kui selleks vajalised eeltööd lõpule viidud. Rahvuskogu valitakse osalt otse rahva enese poolt, osalt koosneb kutseesinduste kodade poolt saadetud isikutest. Rahvuskogu ülesandeks on põhiseaduse parandamine ja jooksva seadusandliku töö tege- mine.

Riigivanem andis 25. septembril dekreedina kaitseseisukorra seaduse muutmise seaduse, mis rahvaalgatamist ja rahvaalgatamise korras ette- võetavat rahvahääletamist lubab ainult juhul, kui riigivanem leiab, et nende teostamine ei ole kahjulik riiklikule korrale ja julgeolekule. Dekreet osutus tarvilikuks selletõttu, et enne seda riigikogu juhatusele oli esitatud kaks põhiseaduse muutmise ja täiendamise eelnõu rahvahääletusele kuuluvuse sihiga, üks neljalt isikult, eesotsas Andres Larka'ga, ja teine kolme allakirjutaja poolt, kellest

esimene on tallinlane A. Univer. Riigivanema dekreet nüüd arvatavasti kõrvaldab mõlemad seaduseelnõud päevakor- rast.

1. okt. algas Tallinnas Isamaaliidu keskkomitee täiskogu koosolek, kuhu esin- dajaid oli tulnud üle riigi, arvult üle 300. Koosolekust võtsid osa ka pea kõik Vab. Valitsuse liikmed.

Nagu ajutise juhat. esimehe H. Oider- maa avakõnest selgus, on Isamaaliidul 386 osakonda.

Koosolekul võtsid pikemalt sõna ka Riigivanem K. Päts, käsitades poliitilisi ja riigielu korraldamise küsimusi, ja majandusminister K. Selter, kõneledes majandusliikudest küsimustest.

Täiskogule valiti 26-liikmeline juhatus, võeti vastu eelarve jne. Seega on asunud Isamaaliit poliitilise elu tegelikule korral- damisele.

Välispoliitilisel horitsondil tae- vas Eestile püsib vaikuustöötavana võrd- sel määral üldise poliitilise olukorraga Euroopas. Nagu välisminister J. Selja- maa, kes septembris võttis osa Itaalia- Abessiinia tüli arutamistest Rahvasteliidus, ajakirjanduse esindajatele Genfis se- letas, Eestil välispoliitiliselt lahtiseid

küsimusi ei ole. Oma naabritega on Eestil täiesti normaalsed suhted, ja ei ole ka põhjust arvata, et need võiksid halveneda. Balti kolmikliidus, mille sõlmimiseks 12. sept. moodus aasta, saab edenema koostöö seda tõhusamalt, mida kiiremalt lahenevad liidu ühe liikme, Leedu eriküsimused Poolaga ja Saksaga.

*

Majanduslikus elus jätkus konsolideerumise protsess, mida võimaldanud valitsuse ja majandusministeriumi kindlakäeline majanduspoliitika möödunud aastal ja käesoleva aasta esimesel poolel. Senini Valitsuse peatülesanneteks majanduse alal oli: 1) tõsta ja kindlustada põllumajanduse tasuvust, 2) tõsta ja kindlustada tööstuse toodangut, 3) teostada kaubavahetuses välisriikidega vajalikud ümberkorraldused, 4) likvideerida tööpuidus ja 5) koguda riigikassas ja pankades reservisid. Nende ülesannete täitmisel on olnud edu.

26. sept. valitsus kiitis heaks majandusministri uued ettepanekud majanduselu korraldamise kohta, milline kava haarab majandusl. arengut mitme aasta peale ette tulevikus. Põllumajanduse alal on taotlused lühidalt järgmised: 1) või hinna kindlustamine jääb maksma kolmeks aastaks, 2) teravilja operatsioonid jätkata tarvidust mööda ka tulevikus, 3) kindlustada lina hindu, standardiseerimist ja ekspordi, 4) jätkata karjade remonti, 5) metsanduse alal tulevad kõrvaldada kahjud, mis mets on saanud ette raiumisega. Selleks tuleb lähema 5 aasta jooksul iga aasta külvata ja istutada vähemalt 6200 ha uut metsa. Teiseks tuleb kuivendatud aastas ca 50.000 ha metsamaa-alasid liigveest, et seega luua soodsamaid kasvuvõimalusi metsale, 6) võimaldada maapanga ja maakrediitseltsi kaudu kuni 5 milj. kr. pikaajalist odavaprotsendilist laenu põllupidajatele maaparanduseks, hoonete ja teenijate hoonete ehitamiseks jne., 7) organiseerida põllu- ja aiasaaduste ümbertöötamiseks ja konserveerimiseks vajalikke tööstusi, samuti ka ehitada kalakauba külmutusruumid Pärnus ja Tallinnas.

Tööstuse alal: 1) tõsta 1937. a. aluks põlevkivitööstuse toodang kahekordseks, võrreldes k. a. toodanguga, 2) tõsta samaks ajaks riigi turbatööstuse toodangut 60% võrra, 3) tõsta telliskivitööstuse toodang vähemalt kahekordseks, 4) turba ja telliskivi hinna ja veotariifide poliitika kui ka linnades puuehituste piiramise abil suruda välja küttest ja ehitusest osa puud, 5) ehitada uus sulfaatselluloosi tehas, toodanguvõimega 20 kuni 30 tuhat tonni aastas, 6) lubada teatud liiki tööstustele kergendusi masinate ja ehituste amortiseerimisel, 7) nõuda tööstustelt eesti spets-

side süsteemikindlat väljaõpetamist ja ettevalmistamist, 8) saata välismaale vähemalt 20 tehnikut ja inseneri teatud aladel spetsialiseeruma tingimusel, et nad hiljem asuvad tööle eesti tehastes. Kaubanduse alal: 1) lubada võtta riigi kindlustusele kuni 3 milj. kr. väärtuses clearingvaluutat, mis saadakse nende kaupade ekspordist, mis valitsus eriti vajalikeks peab; 2) vabastada litsentside alt: marineeritud kala, loomasooleid, pintsliid, jõhv- ja harjasteosad, toored nahad, nahast jalanõud, palgid, pakud, malmtorud, lauad, isolatsioonplaadid, fotoplaadid, söögisooda, ooker, kirved ja piilud, tapetid, köied, nõõrid, pitsid, ihupesud ja kanderiided, nõõbid osaliselt, kalim pudukaup; 3) võtta litsentside alla: tubakas, väävel ja seebikivi; 4) alandada tolle 20—80% võrra eraldi loetletud tarbeainetelt, ja 5) tõsta tolle vaid — kunstsooltelt ja pintsliitelt.

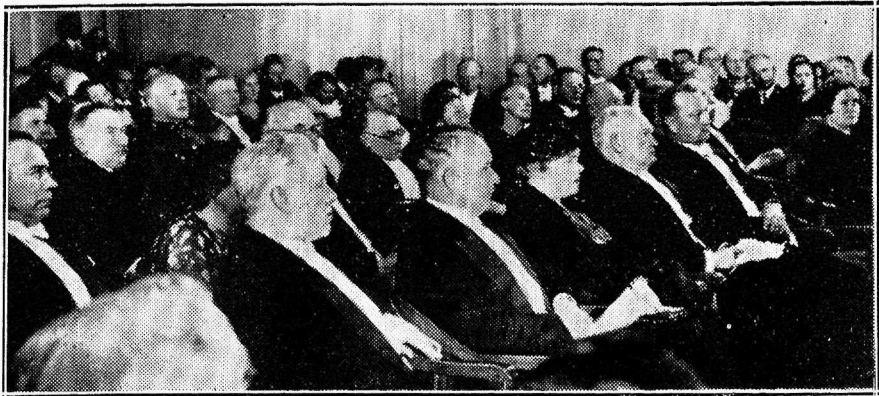
Panganduse alal, pankades kogunud vabale kapitalile ajutise teenistuse võimaldamiseks lubada teha teraviljaoperatsiooni fondile Eesti Pangas ja erapankades ajutist laenu kuni 4,5 milj. kr. ulatuses 4½%-ga. See laen kaetakse hiljemalt 1936. a. kevadeks.

Majandusminister esitas Vabariigi Valitsusele ka lisaelarve 8,2 milj. kr. suuruses. See summa on suur sellepärast, et tänavune algeelarve oli kokku seatud kokkuhoidlikult ja ulatas 69,5 milj. kr. Lisaelarvest läheb suurem osa, kuni 6 milj. kr., tagavarasummadeks, rahvamajanduse elustamise fondi, operatsiooni fondi jne.

Esti väliskaubanduse bilanss k. a. esimesel kaheksal kuul oli soodsam kui möödunud aastal. Kaupu veeti välja 51.797.700 kr. ja sisse 42.920.700 kr. väärtuses; seega aktiviteet 8.800.000 kr. Vastavad arvud eelmisel aastal olid 41.783.200 ja 34.507.000, aktiivsusega 7.200.000 kr. Aktiivsust aitas tunduvalt tõsta augustikuu, mil väljavedu ületas sisseveo 2.340.000 krooniga, ja milline väljaveo suurenemine sündis või, minude, kartuli, toornahkade, tselluloosi, lina ja takkude, kunstisarve ja teravilja arvel. Või väljavedu tänavu augustis suurenes võrreldes möödunu aasta sama kuuga enam kui viiendiku võrra (20,8%), ulatudes 26.683 tünnile. Ka vähem hinnad välisturgudel on tänavu märksa kõrgemad kui mullu.

Riigi tulud augustis tõusid 6.576.000 kroonile, olles eelmise aasta sama kuu tuludest suuremad 11 prots. võrra.

Ühenduses üldise paranemisega krediidoludes, Eesti Pank alandas laenuprotsente 1. oktoobrist, vekslite diskontopankadele 4, teistele klientidele 4,5 ja kontokorrentlaenuidelt pankadele

Riigijuhid RA aktusel „Estonias“.
Esireas Riigivanem, Väg. Ülemjuhataja ja Vab. Valitsuse liikmed.

5,5, teistele klientidele 6. Varem need määrad olid kõrgemad poole protsendi võrra.

*

Konjunktuurbüroo poolt koostatud aruande põhjal on põlluviljade saak Eestis tänava keskmine, võrdues 1931. a. saagile. Üle viimase kümne aasta keskmise saagi on suviniisu, oder, kaer, segaviil, lina ja põlluhein. Kõige soodsam on tänavune ilmastik olnud linakasvule, mille tõttu linasaak on viimase kümne aasta keskmisest parem 22 prots. Kõige rohkem on ebasoodsa ilmastiku all kannatanud talinisu, natuke vähem rukis ja kartul. Põllumajanduslike korrespondentide andmetel olevat saagilootused Põhja-Eestis ilmade mõjul üldiselt halvenenud, Lõuna-Eestis olevat need jälle osalt paranenud.

Suured vihmajärgid tänava sügisel on paljudes kohtades kodumaal põllupidaja taeva katnud murepilvedega. Juulikuus hävitasid vihmavalingud osa heinasaagist ning vähendasid tunduvalt kättesaadud heina väärtust, kuid eriti septembris kestnud sadused tekkiv kahju näib kujunevat saatuslikumaks. Paljud rukkihakid, mida juba augustis ei saadud koristada põldudele, läksid kasvama, mille tagajärjel rukis on kaotanud suure osa oma väärtusest. Rukkilõika hind linnades septembri keskpaigu juba tõusis kuni 2 senti kilolt. Paiguti terved väljad ristikehina maamees on pidanud vedama põlluservadele kompostihunnikutesse. Mitte parem pole seisukord kartulipõldudel. Vagude vahed on vett täis. Mitmel pool, kus kartulivõtmisega tehtud algust, töö hiljem jäeti pooleli. Nimelt ei saa kartul enne kuhilasse panemist kuivada ja märjana ta mädaneb tihti ka juba ülesvõtmata.

Riiklik vilja kokkuost algas oktoobri alul. Vabariigi Valitsus on määranud

riigi poolt kokkuostetava teravilja eest hindadeks rukkiilt 12 senti kilo ja nisu eest 14 senti kilo. Kokkuost kestab kaks kuud. Rukkihind on 1 sent kõrgem l. a. hinnast, nisu hind on endine. Valitsus ostab rukist ja nisu niipalju, kui on pakku mist.

*

18. septembril alustas ilmumist Tallinnas ajaleht „Uus Eesti“, mille asutamiseks juba kevadel oli loodud kirjastusühisus, kuhu kuuluvad riigimajandusnõukogu president A. Jürman, Krediitpanga dir. A. Siirak, Tartu majandustegelane E. Saar, ETK direktor J. Nichtig, ärimees J. Rumberg, kinnitusala tegelane O. Suursööt ja H. Oidermaa. Leht oma esimeses numbris ütleb, et ta on endale lipukirjaks võtnud „kaitsta eesti rahva ja vaba Eesti riigi huvisid“. Uue lehe peatoimetajateks on ajakirjanik ja end. siseministri abi H. Kukke ning A. Tupits, endine „Kaja“ peatoimetajaid, milline leht nüüd sulas ühte uue lehega.

*

Septembri kuuga algades peetakse üle riigi raamatutu 400. juubeli tähistamiseks aktusi. Tallinnas toimus 8. sept. terve rida aktusi. Peaaktus oli õhtul „Estonia“ kontsertsaalis, kus esinesid Riigivanem K. Päts, peaminister K. Eenpalu ja raamatuaasta tegelased. Aktus oli väga pidulik ja filmiti.

4. sept. riigivanem K. Päts avas Tallinnas raamatunäituse, mis raamatuaasta raamides andis huvitava ülevaate eesti raamatute arenemisest nii väimliselt kui trükitehniliselt tema 400. juubeli puhul. Üheks harulduseks näitusel oli eesti raamatute esiisa, Wanradt-Kölli katekismus, pärit 1535. aastast. Raamatuaasta pidustusi sept. lõpus ja oktoobris peetakse ka provintsilinnades, ning näitusi eesti

raamatuaasta puhul korraldatakse ka Riias ja Kaunases.

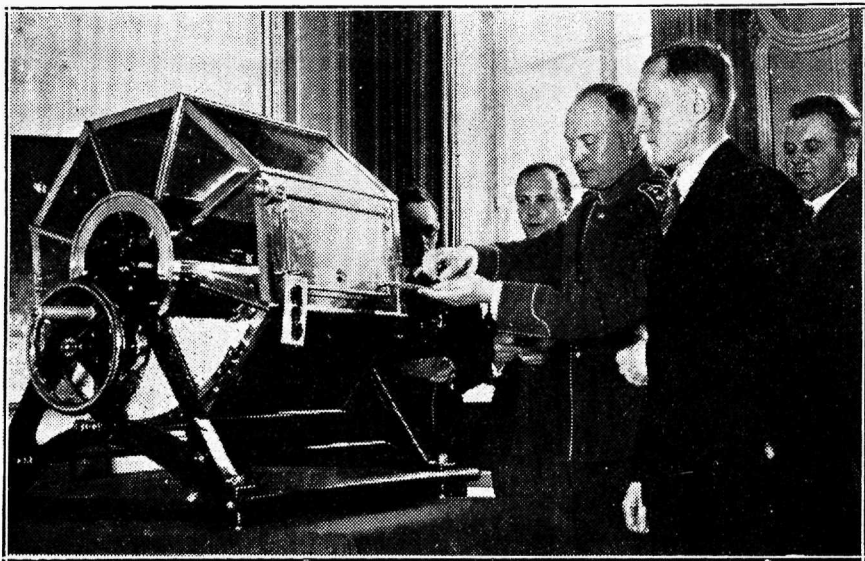
Raamatuaasta tähistamiseks tuli muude auhindade hulgas kirjanikkude vahel jagamisele 18.300 krooni, kogu iseseisvusaegse töö eest. Auhindu said: A. H. Tammsaare, M. Metsanurk, Fr. Tuglas, H. Raudsepp, G. Suits, igaüks 1000 kr., A. Gailit, A. Jakobson, A. Kivikas, P. Vallak, à 500 kr., M. Under, H. Visnapuu à 800 kr., O. Luts 750 kr., A. Alle, J. Kärner, J. Semper, à 400 kr. jne.

Rahva juurekasvu ja rahva tervishoiu küsimused olid arutusel Vabariigi Valitsuse koosolekul 25. sept., mil veebruaris loodud ministritevaheline komisjon kodanike üldise heaolu tõstmiseks esitas aruandeid senistest töötulemustest. Riigi tervishoiu- ja hoolekandevalitsusel on nüüd valminud tervishoiu-ala arendamise kava lähema 6 aasta kohta. Aruannetes rõhutatakse, et peale abinõude leidmise rahva juurekasvu tõstmiseks on vaja vähendada ka surevust, eriti laste ja noorte seas. Surevusprotsent on Eestis aasta-aastalt vähenenud, kuid on ometi veel suur. Rahva surevust vene ajal arvestati 18,4 surmajuhtu 1000 elaniku kohta aastas, 1934. a. andmeil aga on see arv langenud 14,1 peale. Surmapõhjustest esimesena esineb tiisikus. Ka selles märgitakse paranemist. Kui 1926. a. iga 10.000 elaniku seast suri tiisikusse 25,6 inimest, siis l. a. vaid 17. Liig kõrge on veel ka imikute ja väikeste laste surevus 1—4 aastani. Siin loodetakse paranemist saavutada lastekodude parema korraldamisega.

Vabariigi Valitsus kinnitas kava sise-maalise turismi arendamiseks juba lähemal ajal. Seni ilmnenu nähet, et kodanikud, eriti kooli lõpetanud noored, sõidavad välismaadesse ja viivad raha välja, samal ajal kui ei tunta kodumaa vaatamisväärsusi, ei peeta loomulikuks. Siseturismi edendamiseks kavatakse tähtsamatesse kohtadesse ehitada turistidemažad. Välituristidele soodustuseks tahetakse neile kalapüük ja jahipidamine teha kättesaadavamaks.

Virumaale ehitatakse tunnel. Kuna põlevkivikaevandused Püssi ja Kohtla piirkonnas seisavad alalises liigveehädaohus, nüüd sealne Goldfields'i põlevkivikaevandus kavatab liigvee merre juhtimiseks ehitada tunneli, mille pikkus 9½ kilomeetrit, ja mis ühes oma kahe haruga, kogupikkusega 13 kilomeetrit, läheks maksma 3½ miljonit krooni. Tunneli abil saaks kuivatada ka kõik ümberkaudsed soomaad, samuti saaks tunnelit kasutada õli transporteerimiseks kaevandusest sadamasse.

Maa ilma laskevõistlustel Roomas 25.—28. septembrini Eesti meeskond võitis maailmameistri tiitli põlvelt laskmises, saavutades 1890 silma. Teiseks jäi Rootsi 1888 silmaga. Individuaal-võistlustel põlvelt laskmises tuli maailmameistriks eestlane G. Lokotar. Eesti meeskond selle esikohaga peale suure kuldmedali ja diplomi omandas veel 1000-liirilise rahalise auhinna. Vabapüs-

Riigi klassiloterii loosimine.
Esiplaanil klassiloterii juhataja Th. Kärnik.

sist laskmises Eesti meeskond tuli teisele kohale Soome järel. Maailmameistriks tuli põlvelt laskmises eestlane J. Kärner, 377 silmaga 400 võimalikust., ja sai auhinnaks kuldmärgi, diplomi ja kunstieseme. Meeskond sellel alal sai üldauhinnaks ka 4000 liiri. Võistlustel konkureerisid peamiselt kolm rahvust — Soome, Eesti ja senine võitja Šveits. Teised jäid kaugele maha.

*
Riikliku klassiloterii esimehe loosimine toimus Tallinnas 26.—28 septembrini, kusjuures peavõit, 8000 kr., tuli välja loosirattast alles teisel loosimispäeval. Onnelikuks võitjaks osutus keegi Tallinna elanikke.

*
Politsei peavalitsus varustab politseinikud pisargaasi püstolitega, mis on vajalikuks relvaks massikakeluste likvideerimisel ja tagaotsitavate tabamisel. Pisargaasi püstolid tehakse ümber endisest suurekalibrilistest revolvritest kodumaa töökodades, tulles seega 3—4 korda odavamad, kui neid tellida välismaalt.

*
Tallinna sõjaringkonnakohtus tuli 26. ja 27. sept. arutusele 14 vapsiteroristi protsess, kes, eesotsas end. piirivalve kapteni Rudolf Reha'ga, läinud talvel kavatsesid tappa juhtivaid tegelasi ja sõjariistus väljaastumise abil võtta võim oma kätte. Selleks oli juba muretsatud valmis revolvreid ja käsigranaate, ja valmistatud väljaastumise plaanid. Kaebealustest on leidmata neli, nende süüasi eraldati teiste omast ning võetakse arutusele siis, kui nad tabatakse. 27. sept. kohus kuulutas otsuse, mille järele kohtualused Rudolf Reha, Martin Sepp ja Joosep Meibaum mõisteti 6 aastaks, A. Kresling, J. Lukk ja A. Pikkat 5 a., L. Lutso 1 a. vangimajja ja A. Pais, A. Braun jn E. Kresling 1 a. vangimajja tingimisi, kuni kolme aasta jooksul ei pane toime uusi kuritegusid.

*
Nende harvade, erakorraliselt julmade roimade reas, mis köitnud avalikkuse tähelepanu Eestis, tuleb märkida kahte juhtumit sel suvel, mil seadus kumbagi metsikut mõrvarit karistas surmanuhtlusega.

Sõjaringkonnakohus Tallinnas 15. augustil mõistis surma Paul Vöigemast'i, kes Aegviidus tappis 40 a. Hilja Zoege-Mann-teuffeli. Surmaminekuks mõrvar valis uues nuhtlusseadustikus ettenähtud mürgitamise või poomise vahel esimese, — anuse tsüankaalit.

Teisel juhtumil langes röövmõrtsuka ohvriks 68 a. Maria Nyblom, kes elas üksikus metsamajas Vormsi saarel Rälby külas. Kriminaalpolitsei juurdlusel osutus mõrtsukaks Andres Nee, väiketalu omanik Vormsil, kes oli läinud vanakest röö-

Ludvig Juht.
F. Johansonil maal.

vima usus, et see omab veneaegset kuld-
raha. Tegelikult röövmõrtsukas sai saagiks ainult kuus krooni. Nee anti sõjaringkonna kohtu alla, kes temale 26. sept. mõistis surmanuhtluse.

*
Ludvig Juht, kuulus väliseesti kont-
rabassi kunstnik, veetes kodumaal suve-
puhkust, andis enne tagasipöördumist
Ameerikasse Eestis ka mõned kontserdid.

18. septembril oli tema kontsert Tar-
tus, „Vanemuise“ saalis, kus tal oli mää-
ratu edu. Saal oli väljamüüdud viimase
võimaluseni. Peale esinemist ei olnud kii-
duavaldustel lõppu. Kunstnik pidi andma
palju lisapalu. Sel juhtumil tuletab L.
Juht meelde oma esimest kontserti „Va-
nemuises“ aastate eest oma kuulsusretke
algul, kus teda oli kuulamas ainult 56
inimest..

Samasuguse eduga esines kunstnik 20.
sept. ka Tallinnas, „Estonia“ väljamüü-
dud kontsertsaalis. Ka siin oli vaimustus
suur.

L. Juhi lahkumine kodumaalt ühes abi-
kaasaga 21. sept oli väga südamlik. L.
Juht tõestas, et ta ka oma kuulsuspäevil
oma kodumaad ei unusta. Võõrsil aitab
ta agaralt Eesti nime ja eesti muusikat
tutvustada.

Peeter Grünfeldt 70 aastane.

1. okt. s. a. sai 70 aastat vanaks eesti viljakaim kirjanik ja silmapaistev avaliku elu ja vaimutegelane Peeter Grünfeldt. Et P. Grünfeldt'i tähtpäev ühte satub raamatu-aastaga, siis oleks täiesti õige teda nimetada raamatu-aasta juubilariks. Oma 55-e aastase kirjan-

dusliku tegevuse jooksul on ta eesti raamatuturgu rikastanud umbes 450 teosega. P. Grünfeldt'i luuletustele on loodud palju viise, muuseas ka välis-eesti heliloojate poolt.

P. Grünfeldt on Välis-Eesti Ühingu liige ja tunneb soojalt kaasa välis-eesti liikumisele. Tema sulest on V.-E. Almanaki veergudel tihti ilmunud luuletusi, nagu käesolevaski numbris.

Auväärt juubilar tema hällipäeval valitsus austas temale kotkaristi annetamisega.

Kuna juubilar elab Nõmmel, korraldasid Nõmme seltskondlikud org-id P. Grünfeldti austamiseks aktuse.

*

24. sept. pühitses oma 50. sünnipäeva eesti helikunstnik prof. Artur Lemba.

Juubilar on rõhkete töödega rikastanud eesti helikunsti. Muuseas on tema loominguist märkida ooperid „Lembitu tütar“, „Kalmuneid“ ning „Armastus ja surm“.

A. Lemba on tegutsenud õppejõuna konservatooriumides Peterburis ja Helsingis. 1922. a. on ta klaveriklassi professoriks Tallinna konservatooriumis.

Muuseas on ta tuntud ka muusikaarvustajana Tallinna ajalehtede juures.

Ajakiri „Välis-Eesti“

(Välis-Eesti Almanak) hakkab ilmuma 1936. aastal

üks kord kuus,

senise 6 korra asemel aastas.

See võimaldab värskeimat sisu ja senisest suuremal määral kirjeldusi ja vaatlusi Välis-Eestist.

Hind muutub odavamaks!

Üksiknumber tuleval aastal kodumaal **25 senti** (seni 35 senti), **välismaal** 10 Am. c. (seni 15 Am. c.); **aastatellimine** — 12 numbrit — kodumaal **Kr. 2.50**, (seni 6 numbrit Kr. 2.—), välismaal endiselt 1 Am. dollar. See on võimaldatud ainult tellijate arvu suure kasvuga, mis on „Välis-Eesti Almanaki“ huvitava sisu otsene tulemus.

Tellige aegsasti endale ajakiri „Välis-Eesti“

1936. aastaks.

Foto J. Toop.

Sao Paulo E. A. ja H. seltsi baletti trupp.
Moment baletist „Mees, kes naerab“. Keskel balettmeister J. Lindberg.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Sao Paulo eesti seltsi seitse aastat.

J. Viinamägi juhib laulukoori. — J. Kartau toimetab „Meie Kodu“.

Laupäeval, 24. augustil pühitses Sao Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduseselts „Uus Kodu“ oma seitsmendat aastapäeva. Seltsi saal oli rahvast täis, võis lugeda umbes 400 inimest. Kõnega esines hra J. Kartau. Oma kõnes tähendas ta, et tulevase seitsme aasta jooksul peavad Sao Paulo eestlased muretsema oma seltsimaja. See ettepanek võeti publiku poolt vastu tugeva aplausiga.

Tervitustelegrammi oli saatnud Baltimaade Sõprade Ühingu esimees dr. Synesio Rangel Pestana. Välis-Eesti Ühingu nimel tervitas seltsi Aleksander Aur.

Pidueeskava sisaldas M. Maeterlinck'i ühevaatusliku kurbmängu „Kutsumata“, segakoori ettekandeid, naljaettekandeid, naljamängu „Tuli välja... pavão“ ja Jüri Viinamäe soololaule, mis hästi õnnestusid. Eriti koor on J. Viinamäe juhtimisel teinud suuri edusamme. Lõppeks oli tants.

*

Seltsi rahaline seisukord on hea ja seltsi tegevuses on märgata elevust. Hiljuti ostis selts omale 120 tooli, sest vajadus mööbli järele oli suur.

Kutsuti ellu kõneõhtuid korraldav toimikond. Toimikonda kuuluvad: J. Kartau,

J. Viinamägi ja A. Aur. Igal laupäeval, kui saal on vaba, võetakse seltsi tegevuskavasse kõneõhtud, mille lõpuks läbi-rääkimised.

Senini on kõnedega esinenud: J. Kartau — „Meie koloonia päevamured“, A. Aur — „Eestienneiseseisvust ja nüüd“, Helmut Johanson (hiljuti Eestist tulnud) — „Tänapäeva Eesti“, J. Kartau — „Meie pühapäevakooli küsimus“ ja Ed. Kalju — „Astronoomiast“.

22. septembril peeti seltsi korraline II poolaasta peakoosolek.

*

Sao Paulos viibiv eesti laulja Jüri Viinamägi on end kõige energiaga pühendanud seltsi tegevusele. Et külastada ka sisemaal elavaid suguvendi, selleks ostis ta omale hiljuti mootorratta. Brasiilia eestlased-asunikud tunnevad alati suurt rõõmu J. Viinamäe külaskäikude üle.

Praegu on J. Viinamägi ühe saksa koloonia lauluõpetaja Campinas. Tema esinemised ja loengud on Brasiilia ajakirjanduses head vastukaja leidnud. Oma kontserditel, mis korraldati klubi Concordia saalis, kandis J. Viinamägi ette ka mõned eesti laulud.

Et eesti seltsitegevusele lähemal seista, astus J. Viinamägi Sao Paulo E. A. ja H. S. ning selle kirjandusosakonna liikmeks.

J. Viinamäel on kavatsus eesti seltsis esineda loenguga „Konstantin Päts kui Eesti riigi looja“.

*

Endine Eesti haridusminister J. Kartau on hakanud aktiivselt osa võtma seltsi tegevusest. Praegu on J. Kartau kuukirja „Meie Kodu“ peatoimetaja ja korrektor. Ka Sao Paulo eestlaste pühapäevakooli, mis hiljuti lõpetas oma tegevuse, tahab J. Kartau uuesti käima panna.

J. Kartau teenib inglise raudtee ühingu Sao Paulo lähedal Jundiahy linnakeses. Igal laupäeval ta sõidab Sao Paulosse, et pühendada end seltsi tegevusele.

*

Seltsitegevusest on ajutiselt lahkunud vanim ja agaram seltsi tegelane, ballettmeister Joh. Lindberg, kes on asunud tööle Rio de Janeiro's teater Municipalis, kuhu ta on kutsutud selleks hooajaks balleti juhtivaks jõuks.

Seltsis korraldati J. Lindbergile lahkumiseõhtu, kus tunnustati lahkuja suuri teeneid seltsi elus.

Eesti selts Rio de Janeiro's üüris omale ruumid.

Tegevus areneb Poola seltsi ruumes.

„Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna tegevusse on k. a. juulikuu toonud eriti suurt hoogu ja elevust. Selleks on palju kaasa aidanud see, et k. a. 1. juulist alates on osakond omale üüriinud ruumid kohalikul Poola seltsil, kuuüüriga 125 mlr. Seltsil on õigus neis ruumes korraldada kuus 1 peoõhtu ning 1 päevane koosviibimine. Äripäeval on „Uus Kodu“ liikmeil õigus ruume kasutada igal ajal lehe lugemiseks, malemänguks ning muiks ajaviiteiks. Üldiselt eestlaste kooskäämise päevadeks on teisipäev ja reede, mil liikmeid tuleb kokku õige palju. Juhatuse koosolekud peetakse igal teisipäeval.

7. juulil s. a. ärapeetud erakorralisel koosolekul valiti lahkunud juhatusel liikmete asemele uuteks liikmeteks hrad J. Krisch, H. Lauk, H. Lepikson ja H. Romberg. Juhatusel on lahkunud hra J. Tammerik teise osariiki elama asumise tõttu ja hrad A. Ende, J. Veiderpass ja E. Sepp. Viimased kolm juhatusel liiget on juhatusel lahkunud põhjust teatamata.

Peakosoleku otsusega alandati liikmemaaksu 3 milreisile kuus (seni 5 milreisi), tühtlasi otsustati sisseastumisel võtta 2 milreisi sisseastumise maksu, mida varem ei nõutud. Juulikuu jooksul on seltsi astunud 33 uut liiget, kellega koos „Uus Ko-

du“ Rio osakonna liikmete arv praeguni on 52.

27. juulil korraldati uutes ruumides peoõhtu, mida tuleb lugeda igapäevi kordaläinuks osavõtu poolest kui ka aineliselt.

Augustikuus kavatseti korraldada: 11. kuupäeval — segakontsert, 15. — väljasõit rohelisse ja 24. — peoõhtu.

„Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna seltsi ruumid asuvad Rua Buenos Ayres 253, millisel aadressil palutakse saata kõik Rio de Janeiro osakonnale määratud kirjavahetus.

New Yorgi Eesti Hariduseltsi hooaja algamise eel.

Peale elavat tegevust möödunud hooajal järgnes vaiksem suvevaheaeg, mida selts kasutas oma ruumide remonteerimiseks, mida tehakse harilikult iga kahe aasta järgi. Oli nähtud ette uut mööblit, raamatukappisid, kirjutuslaudu, täiesti uus sisseaad einelauas. Et seltsil aineeline jõud puudus, siis loodeti seltskonna toetusele. See lootus ei petnud ja liikmed aitasid suure huvi ja armastusega oma ruumide korraldamisele kaasa.

Remondi tõttu algas tänavune tegevuse hooaeg septembri viimastel nädalatel. Seltsi uueks einelauapidajaks sai K. Velsberg, kes varemini on töötanud kodumaa restoranides. Omades sel alal häid kogemusi, tahab ta võtta ette uuendusi, mis muudaksid einelaua mugavamaks ja kodusemaks.

Seltsi osakonnad valmistuvad agaralt hooaja tegevuseks. Naisosakonnal on nähtud ette laste koolitegevuse laiendamine ja eesti keele õpetuse korraldamine keskkoolialaliste ja täiskasvanuile. Kavas on ka traditsiooniline näitemüüki novembrikuul.

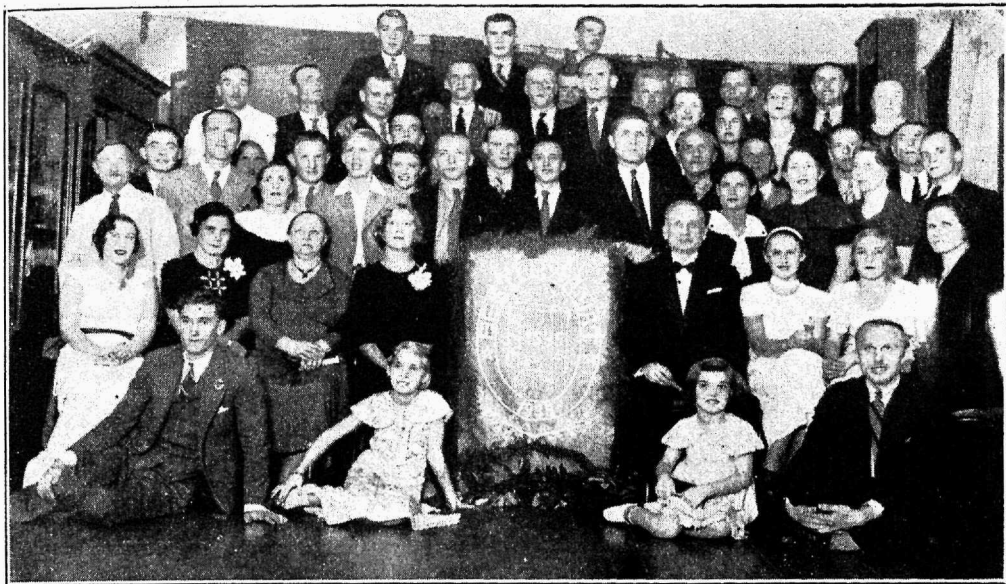
Laulukoor asub tegevusse uue juhiga, kuna senine juht A. Maltseff on lahkunud. Näiteosakond valib omale näidendeid viimase aja loomingust, kuna rahvatantsu grupp töötab edasi prl. H. Zimmermanni juhtimisel.

Detroiti ja Clevelandi eestlaste järjekorraline ühine väljasõit.

Tujuküllane koosviibimine eesti farmis.

Iga aasta septembrikuu esimene esmaspäev on Clevelandi ja Detroiti eestlastele suureks pühaks ja pidupäevaks. Nimelt on mõlema linna eestlastel kombeks iga aasta sel päeval kokku tulla suguvenna Kera farmi. Mõlemast linnast sõidavad langud kohale naabreid, sõpru ja sugulasi vaatama. Pidu kestab harilikult kaks päeva.

Tänavu aasta oli see koosviibimine jälle õige perekas. Clevelandist ja Toledost oli vähe rahvast, Detroitist selle vastu aga

RA aktus Rio de Janeiro eesti seltsis.

8. sept. „Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna poolt korraldatud raamatu-aasta aktusest osavõtjad.

rohkesti. Karjamaal oli korraga 19 autot. Mõned suguvennad olid tulnud ka Kanadast. New Yorgist oli sealne eesti seltsi tegelane H. Nurmsen, kes omatehtud süstas reisib läbi ühendriikide Floridasse ja sealt edasi Vaikse ookeani kaudu jälle New Yorki tagasi. Rääkis mees oma raskustest järvedel, kuidas tal süst Erie järvel oli hukkunud ja kuidas ta särgiväel maale oli ujunud. Nagu meremees kunagi, oskas ta asja nii elavalt kujutada, et igale hirmu peale ajas.

H. Nurmsen deklameeris siis „Kalevi-poja“ viiendast loost soome sepa ja Kalevi-poja õnnetut lugu, keegi noor proua puhvetis laulis „Ambroosius oli ladna mees“, noored mängisid murul palli, vanemad istusid ja vestsid juttu ning keskealised löid kaarte — ikka riiki riigi vastu — Ohio: Michigan. Igal pool oli nii palju rääkida, et vaevalt järgi sai.

Suurte puude all kees viiepangeline vaskkatel ja kokad pidasid vahti, et see üle ei ajaks. Kanu oli katlas tosinat viisi ja supp oli väga maitsev. Igaüks käis ise oma kausiga supisabas ja siis istuti ühisesse lauda sööma. Öhtul oli murul tants. Muusikat oli igasugust. Eesti valss, eesti keel, eesti laulud, eesti nali ja seda kaks päeva lahkes vabas looduses.

Lahkudes nägin mõndagi üksteist kae-

lustamas ja teineteisele kuni küünarnukini kätt sirutamas, küsides: millal jälle?!

Hans Kibe.

Belgia cestlastest ja Rahvusühingu tegevusest.

Belgia eestlaste pere väheneb iga aastaga järjekindlalt. Eriti sel aastal on vähenemine suur. Kodumaale tagasipöörajate arv ulatub juba 15-ni, kuna sügise tulekuga veelgi mõned lahkuvad ja asuvad kodumaale. Paljud kodumaale asujatest on juba kauemat aega elanud siin ja enamusele tagasisõidu põhjuseks on vahest igatus kodumaa järgi ja samuti ikka ka veel aset leidev suur tööpuudus Belgias, mis talve tulekuga veel raskemaks muutub.

Seltsi tegevusest võiks tähendada, et sel suvel eriti elav on olnud Rahvusühingu tegevus. On korraldatud mitmed väljasõidud ja teeõhtud. Omavaheline läbisaamine on väga hea, mis ka edendab ühingu tegevust.

Lähemal ajal on nähtud ette Eesti raamatu 400 a. juubelipäev, samuti ühingu esimene aastapäev, mis tuleb novembrikuul. Veel on novembrikuu tähtis Brüsseli eestlastele, et saabub kuues aastapäev, kui asutati esimene eestlaste organisatsioon Belgias, s. o. end. Brüsseli Eesti Selts, mis asutati 1929. aastal hr-de Puurmani, Kalmani, Raamoti, Lembergi ja Antonovi algatusel.

Ühtlasi võivad 6-aastase seltskondliku tegevuse juubelit pida 3 praegust Rahvusühingu aktiivset tegelast — prl. Gutman, hrad Puurman ja Kalman; neist prl. Gutman ja hra Kalman on kõige kolme eestlaste organisatsiooni aktiivsest tegevusest juhtivalt osa võtnud.

Antverpeni Eesti asekonsul hra Pärli, arvesse võttes, et Belgia eestlaste väike arv ei võimalda kahele organisatsioonile küllalt aktiivselt ja lahedalt tegutseda, võttis viimast korda veel suure ja raske algatuse enda peale — seltsisid liita. Ja näib nüüd, et pööre on tulemas, sest mõnigi endine tugev ühinemise vastane on olukorra mõjul sunnitud järele andma ilusale kavale ja mõlemad seltsid on juba põhimõtteliselt ühineda otsustanud.

Belgia Eesti Selts pooldab seltside ühendamist.

4. augustil pidas B. E. S. oma erakorralist koosolekut, kus tähtsama päevakorra punktina tulid arutusele Eesti konsuli härra Pärli ettepanekud seltside ühendamise asjas. Hra Pärli esitas selles asjas B. E. Seltsile neli küsimust. Esimene küsimus, kas B. E. Selts pooldab ühinemist Belgia Eesti Rahvusühinguga, otsustati hääle enamusega jaatavalt. Küsimused nime asjas otsustatakse jätta vastava komisjoni hooldeks. Viimase küsimuse — kas selts pooldab kahe- või kolmeliikmelise komisjoni valimist konsuliga läbirääkimiseks seltside ühinemise asjas, otsustati valida kolmeliikmeline komisjon ühes kahe kandidaadiga, kuhu valiti hrad Tali, Palmase ja Luberg, kandidaatideks Dardowsky ja õun.

Edasi järgnesid päevakorras auliikmete valimised, kelleks pandi ette ja valiti üksmeelselt prof. Puusepp ja Tallinnas asuv notar konsul Vihalet.

Juhatuse täiendavatel valimistel valiti juhatusse hra Luberg ja pr. S. õun.

*

Näib, et lahkkelid kahe eesti seltsi vahel Brüsselis on jõudnud oma lõpujärku ja seltside ühinemine, tänu konsul Pärli vahetalitusele, on saamas teoks. Senised ühinemise katsed on ikka äpardunud ja kaks seltsi tegutsesid teineteisega ägedalt võisteldes.

15. augustil oligi konsul Pärli korraldusel ühinemise komisjoni esimene koosolek, kus Belgia Eesti Seltsi komisjoni liikmed nõudsid, et hra Kalman Rahvusühingu esindajana komisjoni tööst osa ei võtaks ja ühtlasi keelduks uue moodustatava seltsi juhatuses osa võtmast. Rahvusühingu esindajad omakorda nõudsid hra Palmase eemaldamist. Kestva vaielduse järgi kokkuleppele veel ei jõutud, kuid loota on, et isikute küsimus seltside ühendamisele komistuskiviks ei saa ja asjaomased tegelased tüli vältimiseks ajutiselt tagasi astuvad.

RA kontsert-aktus Kaunases.

Meie selts Kaunases kavatses korraldada Raamatuaasta puhul vastava õhtu. Kuid teada saades, et selle korraldab Leedu-Eesti ühing, loobusime meie sellest.

6. oktoobril peeti siis ka Kaunase raekojas saalis Leedu-Eesti ühingu korraldusel raamatuaasta kontsert-aktus. Avasõnad ütles ühingu esimees hr. Wileišius. Pidukõne pidas meie kirjanik H. Visnapuu, kes selleks Tallinnast siia sõitis. Leedu kirjanik L. Gira, kes raamatuaasta pidustustest Tallinnas osa võttis, rääkis Tallinna pidustustest ja oma muljetest kõige soojemates sõnades.

Kontsertosas esinesid üliõpilaste segakoor ja Leedu ooperijõud, kandes ette Eesti ja Leedu helitöid.

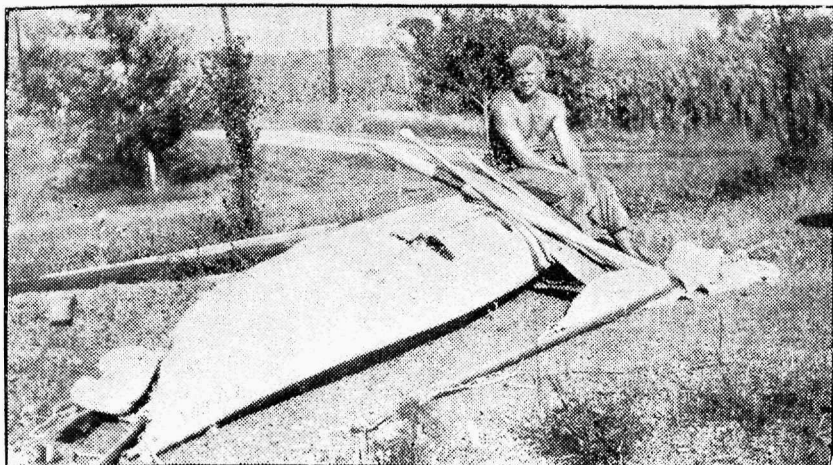
Rahvast oli rohkesti ja õhtu jättis hea mulje.

Joh. Holsmann.

Müüa ehk Tallinna maja vastu vahetada

talu — mõisa süda.

Suurus 48 hekt., hooned kivist, täiesti korras: eluhoone, häärberi, teenijateruumid, traatkuivatis, sepikoda, saun, pesuköök — raudbetoon ehitused, ait, autogaraaž, tallid, kuurid, kelder ja küün. Looduslikult väga ilus koht ja vana põline park. Tiigid mitmete kalaliikidega. Noor viljapuu aed. Rebaste farm pooleli ehitustega. Ümbrus rikas mesilastoiduga. Koorejaam, viinavabrik, jahuveski, saeveski, villakraasimine 1 km. eemal. Väga sünnis ka restoraaniks või pansjoniks. Jõgi jookseb krundist läbi. Asub merest 1½ klm. ja suvitusslinnast 4 klm. Soodne osaline pikaajaline järelmaks võimalik. Teatada: V. Väeden, Ungru, Haapsalu, Estonia.

New Yorgi eestlane Hardi Nurmisen oma süstaga. (V. lhk. 34)

Ringvaateid välismailt.

Veel asumise võimalustest Aafrikasse.

**Kapitalita raske alustada. — Põuad sisemaal. — Sobiv asu-
miskoht mere läheduses. — Maahindade kiire tõus.**

Minu artikli puhul Välis-Eesti Almanakis nr. 3, 1935. a., „Asumise võimalused Lõuna-Aafrikasse“, on mulle tulnud väga mitmelt poolt järelepärimisi, mille tõttu tahaksin arusaamatuste vältimiseks küsimust lähemalt selgitada.

Lõuna-Aafrikasse asuja peab pidama silmas, et täiesti ilma igasuguse kapitalita on valgel väga raske edasi jõuda. Valge ei suuda kehalise töö alal iial võistelda neegriga, kes lepib minimaalse tasuga, kuna ka ta nõudmised elu vastu on minimaalsed. Eriti valusalt annab see võistlus valge ja musta tööjõu vahel end tunda linnas. Kuid ka maal on lihttöölisele maksetav tasu väga väike, mille tõttu on väga raske omale „kapitali“ koha peal koguda, et siis midagi ette võtta. Ka on sisserändajal alguses palju raskusi keeleoskamatusse tõttu. Lõuna-Aafrikas on aja jooksul Hollandi keelest välja kujunenud oma „aafrika“ keel. Sel keelel on palju ühist saksa keelega, nii et saksa keelt valdajal ei lähe kuigi palju aega selle äraõppimiseks. Kuid siiski tuleb pidada silmas, et ilma keele tundmiseta pole loota leida paremat teenistust.

Nii jääb sisserändajale üle õieti ainult põllutöö. Kuid ilma kapitalita ma ei soovita kellelegi Lõuna-Aafrikasse välja rännata. Kõige väiksem kapital, mis võimaldab iseseisvalt tegutsema hakata, on £ 50.

Kes ei soovi ise kehaliselt kaasa töötada, peab omama vähemalt £ 100—200.

Sisemaal saab osta maad asumiseks õige odava hinnaga eest, ka annab see maa heal aastal 100—300 seemet, kuid sisemaal peab inimene arvestama sellega, et heale aastale järgneb vahest mitu ikaldusaastat, mil ei tule tilkagi vihma. Loomulikult ei saa põllumees neil aastail mingit saaki, ning ta loomad surevad nälga ja janusse. Nii et sisemaale asumine on seotud suure riisikoga. Sisemaal ostetud loomadega aga — sisemaal saab loomi osta küll õige odavate hindadega — asuda elama mujale, näiteks, mägedesse, on jällegi seotud riisikoga: mägedes, kus sajab palju vihma, on maa ja hein hapud, ja loomad, kes on sellega harjumata, sageli surevad mitmesuguste haiguste kätte. Ka levivad igasugused puutäid haigusi loomade hulgas. Kuid täide vastu on võrdlemisi lihtne võidelda: tuleb vaid lasta loomadel üks kord kuus teatud vedelikust läbi ujuda, siis pole hädaohtu karta, sest see vedelik hävitab kõik täid.

Maa-ala aga, millel ma võin soovitada tegutsema hakata, asub mere lähedal mägestiku ääres, ning siin sajab vihma järjekindlalt iga aasta. Kuid siin on maa hind õige kõrge ja tõuseb iga aasta ikka rohkem. Nii müüs üks minu piirimees 600 vakamaad £ 3800 eest, teine piirimees müüs

ära kolm maatükki: 8 vakamaad, kus kasvavad juba noored puud, £ 400 eest, 16 vakamaad ühes 4000 noore õunapuuga £ 1100 eest ja 600 vakamaad £ 3000 eest, kuid sellele maatükile polnud veel puid istutatud. Need on väga suured summad, ja vaevalt küll leidub eestlase, kes sarnast kapitali suudab ja tahab siia paigutada. Iseasi muidugi, kui omandataks mõni maatükk ühiselt, mitme asuniku peale kokku. Siis võib loota kindlale edule, kui alustatakse ettevaatlikult ja püütakse hästi tutvuneda kohalike oludega.

10 klm. nimetatud maa-alast eemal on praegu veel maad saada võrdlemisi soodsail tingimustel, kuid kindlasti on ka siin ette näha maahindade tõusu.

Brasiilia eestlaste passimured.

Brasiilia eestlaste passimuredest ühenduses konsulaadi küsimusega kirjutab „Meie Kodus“ nr. 6 s. a. J. K(artau):

„Paljudel Brasiilia eestlastel on passid kadunud ja peaaegu kõigil teistel täiesti vananenud, sest suurem osa väljarändajaist asub siin juba umbes 8 kuni 10 aastat ja ei ole võimalik olnud kõige selle aja vältel omale passi muretseada, seda pikendada ega oma makse õiendada, sest meil puudus Sao Paulos, Brasiilia eestlaste kontsentratsioonipunktis, konsul ja viimasel ajal määratud konsulil pole selleks õigust.

Oleme praegu ootaval seisukohal, kuni välisministeeriumi täiendava kirjaga praeguse aukonsuli õigused selguvad.

Kuid ka tol korral, kui aukonsul kõik tarviliõigused saaks, oleks tal, ja niisama ka siinsetel eestlastel, suurte raskustega tegemist, kuna konsul eesti keelt ei valda ja mitte kõik eestlased kuigi hästi siinset keelt ei mõista. Pealegi saab konsul ikkagi ainult siis kõiki ettetulevaid, väga mitmekesiseid ja tihti vägagi keerulisi asju rahuldavalt korraldada ja lahendada, kui ta Eesti olusid ja elu tunneks. Ei maksa ju unustada, et konsulil Sao Paulos tegemist ei ole mitte mõne kümnepealise eestlaste perega või juhuslike läbisõitjaga, kes ka konsulile visiidi teeb, nagu see mujal maailmas paljude Eesti konsulitega on, vaid koguga, kelle arv Sao Paulos ja ligemas ümbruses praegusel ajal igatahes üle tuhande ulatub. Kindlat arvu ei saa siin praegu keegi teada, kuna paljud kaugemale on liikunud, tööd ja teenistust otsides. Mitmesuguste kaalutluste järele pidi aga meid siin, mõned aastad tagasi, ligi 3.000 olema. See arv ületab ometi kodumaa mõne linna ja alevi elanikkude arvu ja annaks konsulile vististi mitte vähe tööd. Seda tähele pannes peaks küll selge olema, et umb-

Mis puutub kliimasse, siis pean tähendama, et paremat kliimat minu meelest on võimatu soovida, on ju ka Lõuna-Aafrika kliima paremaid maailmas. Kunagi ei ole liig kuum, sest maa asub küllalt kõrgel (2300 jalga) ja on mere lähedal. Lünd saab näha ainult üle paari aasta mõne päeva jooksul. Aasta ringi on puuvilja, lilli, päikest — nii et kliima pooltest on Lõuna-Aafrika otse paradüis!

Kui kellelgi on tõsine tahe Eestist välja rännata, kas tervislikkudel või muudel põhjustel, ja kes omab vajalise kapitali ning huvi maale asumiseks, siis siin on sellisele kodanikule küll sobivam asumispaik, kui mõnelgi pool mujal. **R. Lätti.**

keelne konsul üksinda rahuldavalt oma ülesandeid täita ei suudaks. On ta ju ikka pealegi palgata, aukonsul, kellel omad ärid ajada. Et rahva tarvidusi täita ja välisministeeriumiga ligidases sidemes seista, peaks aukonsulil Sao Paulos olema eestlane sekretär, muidugi sarnane, kes ei oleks ainult tuimahingeline ametnik, vaid kellel oma ülesande vastu oleks elav huvi.

Kui aga nüüd passide uuendamine võiks algada ühes passimaksude õiendamisega, siis alles kerkib päevakorraks küsimuse raskuspunkt, mis võib nulliks muuta kõik meie lootused. Ja nimelt järgmisel viisil. Passi aastamaks oli siin kuulu järele 45 milreisi. Viimaste teadete järele olla see kindlaks määratud 15 krooni peale, mis meie madala kursiga rahas 75 milreisi välja teeb. Palgad ja sissetulekud pole meil sugugi kooskõlas meie kursiga, pole vastavalt tõusnud meie rahakursi langusega. Selle tõttu oleks lihtsa aastamaksu maksimine paljudel raske, iseäranis, kui mõnel perekonnal veel lahus passid on. Kui aga nüüd passi uuendamine peaks sündima ainult siis, kui läinud aastate passi võlg tasutud, mida kergelt läbi kümne aastaga kuni 500 milreisi on kogunud, siis on selge, et kaugelt suurem osa meist seda tasuda ei suudaks, sellega passist ilma jääksime ja nii siis Eesti kodakondsusest välja oleksime tõugatud.

Arvan, et lahendusviis oleks järgmine. Eesti Valitsus kustutagu võlgu olev passimaks kõigile Brasiilia eestlastele, kes ühe aasta jooksul oma passid ja maksud korraldavad, sarnase määruse siin avalikult kuulutamise päevast arvates. Pean seda viimast tingimust õige tarviliseks, sest muidu võivad lojuda meie seast passi õiendamisega venitama hakata, kuna harilikus elus siin Brasiilias mingisugust passi kellelgi tarvis ei ole, ning siinsetel passi

ei olegi, nii siis passi uuendamine ainult puhtast isamaarmastusest sünnib“.

*

Välisministeeriumilt kuuleme ülaltoodud küsimustes, et hra Finn B. Arnesen, kes seni oli Sao-Paulos Eesti vicekonsuliks, on nüüd määratud täisõiguslikuks aukonsuliks. Ühtlasi omab ta ka õiguse passe pikendada, kui ta omale ametisse võtab palgalise, eesti keelt valitseva sekretäri. Kuuldavasti tahab hra Arnesen omale sekretäri (eestlase) palgata juba lähema aja jooksul.

Mis puutub passimaksudest vabasta-

misses, siis pajatab selle kohta konsulaarseaduse § 193, et konsulil on õigus isikuid passi- ja konsulaarmaksudest vabastada ainult sel juhtumil, kui on tegemist puudusega või vaesusega, millistel on kesteve iseloom. Iga vabastamise või võlgujätmise otsus tehakse igakordsel andmete kontrollimisel. Muil juhtumistel võib puudustkannatajatele kodanikkudele passe anda ja pikendada võlgu konsulaadi äranägemise järele. Sama kord on maksev ka Brasiilia eesti kodanikkudele. Siiski tahetakse kuuldavasti Brasiilia eestlastele vanade passimaksude kustutamises võimalikkuse piires vastu tulla.

Väliskaubanduslikest sidemetest L.-Ameerikaga.

Eesti kaupade eksporteerimise võimalustest kaugeteesse meretagustesse maadesse kirjutab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ nr. 17 s. a.:

„Viimastel aegadel on Välis-Eesti ühing hakanud tegema süstemaatilist kihutus-tööd Eesti väliskaubanduse tõstmiseks, mille tõttu mitmed eesti soost ärimehed Lõuna-Ameerikast ja mujal pöörduvad Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja teiste kodumaa asutuste poole järelepärimistega meie kaupade väljaveo võimaluste kohta, selgitades meie produktsiooni suurust ühel ja teisel alal.

On ka tehtud mõnesuguseid ettepanekuid kaupade vahetuse kohta Eesti ja Lõuna-Ameerika vahel, kuid seni pole jõutud reaalsete tulemusteni sel lihtsal põhjusel, et Ameerika asub meist liig kaugel. Kaupa sinna vedada vähegi vastuvõetavate kuludega saab vaid suurtes kvantumites — laevalaadungite viisi — milleks aga meie ettevõtted on liiaks väikesed, et suudaksid kaupu säärases ulatuses välja saata; samuti töötavad meie ärid selleks liig piiratud kapitaliga, et kannatada mitu kuud, kuni Lõuna-Ameerikast raha sinna päralejõudnud kauba eest Eestisse jõuab.

Üheks takistuseks kaubavahetuse alal Lõuna-Ameerika riikidega on kahtlemata ka sealsete vääringute ebastabiilsus ja raske kauge maa tagant leida häid ja usaldusväärseid esindajaid. Ka on säärase kauge maa tagant ülliraske kindlaks teha, kuivõrra õiglased on kaubatellijate reklaamsioonid, nii et suur riisiko, millega on seotud kaubavahetus Lõuna-Ameerika riikidega, sünnib meie tööstureid loobuma sealsete turgude otsimisest.

Järelepärimisi on tulnud meie tsemendile ja mõnelegi teisele kaubale, kuid paljudesse riikidesse ei saa näiteks tsemendi välja vedada, kuna püütakse omamaa saadustega ajada läbi, ega lasta võõrast tsemendi sisse. Vedu Eestist Lõuna-Ameerika-

kasse läheb tunduvalt kallimaks kui näiteks Belgias, kus tsemendivabrikud lasuvad 95% oma toodangut hea hinnaga koduturule, kuna 5% veetakse välja vaid tööraha väärtuse eest. Belgias on sõejätend märksa odavamad kui meie põlevkivi, hoolimata sellest, et seda saadakse otse tsemendivabriku külje alt.

Mis puutub teistesse kaupadesse, siis on meie suuremad vabrikud loonud enesele erilised müügiorganisatsioonid välismaal, millised levitavad nende saadusi üle kogu maailma, loomulikult ka Lõuna- ja Põhja-Ameerikasse. Vaevalt hakkab vabrik täitma iga üksikut väikest tellimist Lõuna-Ameerika turu jaoks; küll aga teeksid seda vabrikute esindused välismaal, kelle ülesandeks on turustada neid saadusi vastavates maades.

Meie põllusaaduste turustamiseks Ameerikasse ei paista olevat küll kuigi suuri eeldusi, seda ei võimalda esiteks meie nisuja rukkihindade kõrgus, võrreldes maailmaturu hindadega. Teiseks üjutab Ameerika ise Euroopa üle rukki ja nisuga, seepärast oleks küll asjata katse neid saadusi välja vedada Lõuna-Ameerikasse. Võid ja mune, samuti ka liha ja kartuleid suudab Kanada sinna odavamalt müüa kui Eesti.

Ka kaupu sisse vedada Lõuna-Ameerikast, näiteks kohvi, suhkrut, puuvilla jne., pole võimalik seni, kuni püsib põhimõte, et peame ostma sealt, kuhu ise oma kaupa müüme.

Need ongi peamised põhjused, miks meie väliseestlaste lahked soovivad ja ettepanekud, arendada Eesti väliskaubandust kaugemate maadega, ei või anda praktilisi tulemusi ja miks meie ärimehed suhtuvad teatava tagasihoidlikkusega pakkumistele Lõuna-Ameerikast ja teistest kaugetest maadest, mis pealiskaudselt vaadeldes näivad küllaltki meelitavad, kuid lähemal kaalumisel osutuvad paraku läbiviimatuteks“.

Eestlase süstasõit ümber Ameerika.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi kauaaegne tuntud ja agar tegelane Hardy Nurmsen algas juulis reisi omatehtud süstal ümber Ameerika. Sõit algas New Yorgist üles mööda Hudsoni jõe Troy'ni, sealt mööda Erie kanalit Erie järve, mööda järve Toledosse ja sealt Chicagosse. Chicagost mööda kanalit ja Illinoisi jõe Mississippil jõe. Mööda Mississippit Mehhiko lahte ja sealt Floridasse. Siis mööda Atlandi kallast ja jõgesid New Yorki tagasi.

Teekonna pikkus oleks 7.500 miili, mis kestaks üle aasta, läbistudes 28 suuremast ja üle 50 väiksemast linnast. Olles kauaaegne New Yorgi kesk-Y.M.C.A. liige, hra Nurmsenil on kavatsus reisil peatudes pida loenguid Eesti üle selle ühingu sise-maa osakondades Eesti tutvustamiseks. Noort seiklejat saatmas oli Dykman Street Ferry sadamas laiem ringkond tuttavaid, kes soovisid talle head reisi ja õnnelikku teekonda. „Kaja“.

*

Oma teekonnal H. Nurmsen jõudis õnnelikult sisemaa suurtele järvedele, nagu teatavad hilisemad sõnumed. Erie järvel läks aga ränduri süst ümber ja ta päästis end ujudes pesuväel kaldale. Kõik varandus — ülikond, raha, päevapildiparaat — uppus. Üheksa päeva hiljem uhtusid lained purustatud süsta rannale. Kohalikkude elanikkude lahkel abil pääsis H. Nurmsen edasi. Lehed tõid tema õnnetusest silmapaistval kohal kirjutisi, mis tema reisile rohkesti tähelepanu on pööranud. H. Nurmsen kavatseb õnnetusele vaatamata reisi siiski jätkata.

Eesti Vabadussõja osakond Brüsseli kuninglikku sõjamuuseumi.

Brüsselis, kuninglikus sõjamuuseumis on enamjagu kõikide ilmasõjast osavõtnud riikide osakonnad. Oma täielikkude väljapanekutega loetakse Brüsseli muuseumi üheks parimaks maailmas, kus on jäädvastatud mälestused hirmsast maailmasõjast. Teistest Balti riikidest oli seni Eesti täiesti esindamata ja kohapealsetel eestlastel oli ammugi soov, et ka meie väike kodumaa oleks siin esitatud. Nüüd, pühapäeval, 29. sept. saadi niikaugelt, et Pariisi Eesti saadik O. Strandman avas Eesti osakonna.

Muuseumi juhataja hr. Leconte oma avakõnes tähendas, et muuseum omab Eesti Vabariigi annetusena ühe väga omapärase osakonna. Ühtlasi tõi ta ka ette Eesti Vabariigi tekkimise loo. Minister O. Strandman omas kõnes tuletas meelde

väikest Belgiat, kes kangelaslikult oli väljas oma vabaduse, õiguse ja au eest.

Avamisaktusele oli kogunenud rida kutsutud külalisi, kellest võiks nimetada: kindralid Herbrouck'i ja Moutin'i, majorid Colin'i, Hames'i, Fraeys'i, kunstnikku Madyol'i, Belgia kaitseministri esindajat major Beretzet'i, Eesti sõjaväe esindajat kolleitn. Laurits'at, Brüsseli Eesti aukonsuli Drugmond'i, Belgia-Eesti kaub.-koja esim. Ectors'i, abiesim. Troosters'i, Riia Eesti peakonsuli Rosenfeldt'i, Antwerpeni asekonsulit Pärli't, Belgia-Eesti kaub.-koja sekr. Pol Lambotte'i, Brüsseli konsulaadi sekr. prl. Gutman'i. Rohkesti oli avamisel ka kohalisi eestlasi, nende seas Rahvusühingu esimees Kalman, abiesimees pr. Mutli, juhatusliige prl. Brandt, Eesti Seltsi esimees Tali jne. Õhtupoolel hr. Strandman külastas Brüsseli maailmanäitust ja eriti kaua aega viibis Eesti väljapanekute juures.

Eesti koolinoorte vintsutused Lätis.

Palju on olnud kurtmisi selle surve üle, mida Lätis avaldatakse eesti koolile. Läti-Eesti koolikonventsiooni sõlmimise puhul loodeti eesti koolile Lätis paranemist, kuid nagu nüüd Võru leht „Elu“ kuuleb, ei ole naaberriik kuigi palju Eesti koolile heatahtlikumaks muutunud.

Nii on Vana-Laitsnas eestlased hädas kooliruumidega. 4-klassiline eesti algkool on paigutatud sarnasesse majja, mis vähemalgi määral ei vasta koolinõuetele. Maja on lagununud. Ruumid on poolpimedad, ukсед ja aknad eest ära kukkumas. Õpilased magavad klassitoas, mis sooja ei pea. Tervisevastaste ruumide pärast kannatab suur osa lapsi terviserikete all.

Eestlased hakkasid nõudma korrallikumaid koolirume. Koostati ühine palvekiri ja saadeti Läti haridusministeeriumile. Selline tegevus aga ei meeldinud kohalikkudele läti võimukandjatele. Eesti seltsi esimehele J. Nurgale ja seltsi tegelasele Troskale koostati protokoll loata allkirjade korjamise pärast. Eesti seltsi tegelastele tahakse igasuguseid takistusi ja jagatakse ähvardusi.

Siiski eestlaste võitlus on annud osaliselt tulemusi. Vana-Laitsna vallale olevat määratud 10.000 latti eesti koolile vajalikkude ruumide ehitamiseks läti algkooliga ühiselt. Eestlased nõuavad omale aga koolirume eraldi, nagu selleks on õigus vastavalt koolikonventsioonile. Juba nüüd on surve eesti koolis eestivaenuliste koolijuhatajate poolt õige tunduv, veel rohkem avalduks see surve kindlasti ühistes ruumides.

Eesti osakonna avamine Brüsseli Kuninglikus Sõjamuuseumis
29. sept. 1935. a.

Brüsseli eestlaste keskel vasakult esimene Antverpeni Eesti asekonsul E. Pärli, keskel Eesti saadik Parilisis Otto Strandman, tema seljataga Eesti peakonsul Riias H. Rosenfeldt, Eesti sõjaväeesindaja kol. Laurits, Eesti asekonsul Brüsselis Drummond, Belgia-Eesti kaub.-koja esimees Ectors.

Mitmesugust.

Ülemaailmline Välis-Eesti päev
tänavu 30. novembril.

Uusi üritusi Välis-Eesti päeva kavas.

Ülemaailmist V.-E. päeva pühitsetakse iga aasta novembrikuu viimasel laupäeval. Tänavu on see 30. novembril. On loota, et tänavu V.-E. päeva pühitsemine leiab veel suuremat hoogu ja vaimustust kui möödunud aastal, kuigi ka möödunud aastal see ületas kõik lootused — pea kõik V.-E. organisatsioonid haarasid vaimustusega kinni oma päeva pühitsemisest.

Tänavuaastane V.-E. päeva kava on üldjoontes samane, mis möödunud aastal. Nii on Välis-Eesti ühingu poolt väljatöötatud kavas nähtud ette eeskätt aktused kohatadel V.-E. organisatsioonide korraldusel, mille kavas väliseesti liikumist selgitavad kõned, muusikalised esinemised jne.; pidulikud jumalateenistused V.-E. kogudustes, kus mälestatakse ka surma läbi lahkunud väliseestlasi; omavahelised koosviibimised õhtul lõbustustega. Organisatsioonid, kel see võimalik, püüavad luua sidemeid kohalikkude raadio-ringhäälingutega, et leida võimalust esineda mikrofoni ees kõnedega,

kontsertidega jne. Ühtlasi kasutavad V.-E. organisatsioonid Välis-Eesti päeva ka Välis-Eesti propaganda aktsiooniks liikmete kogumisel, korjanduse teostamiseks jne.

Uue algatusena on nimetada Abessiinia eestlase G. Leiesi ettepanekut koostada kõikidest väliseestlastest filmi. Välis-Eesti päeval oleks sobiv juhuse selle ettepaneku teostamisele asumiseks. Iga organisatsioon laseks oma asukohal elavatest eestlastest vändata normaal (35 mm.) filmi umbes 50 meetrit. Filmida võiks eestlasi pidulikkude sündmuste puhul (V.-E. päeval), perekondi koduses talituses, eestlasi oma tööalal, väljasõitudel, seltskondlikus tegevuses jne. Välis-Eesti ühing koostaks nendest üksikutest ülesvõtetest siis filmi terve Välis-Eesti üle, mis jääks jäädavaks ajalooliseks dokumendiks väliseesti liikumise ja selle tegelaste üle.

Välis-Eesti päeva pühitsemine kodumaal toimub eelmise aasta eeskujul esinemisega raadio-ringhäälingus, õhtuse balliga, aktustega koolides ja raamatute korjandusega Välis-Eesti organisatsioonide heaks. Raadio ringhäälingus esineb tänavu kõnega V.-E. ühingu esimees J. Kristel-

Joh. Kaiv,
uus Eesti aukonsul Austraalias.

stein, kuna muusikaliste ettekannetega esinevad prl. Tobias (harf), pr. Tony Ilves (sopran), Karl Ots (tenor) ja segakoor H. Roosmaa juhatusel.

Et tänavu Eesti pühitseb oma raamatu 400 aasta juubelit ja kultuuriline tegevus läheb raamatu-aasta tähe all, otsustas Välis-Eesti Ühing, arutades küsimust koos Raamatu-Aasta Komiteega, teha ettepanek Välis-Eesti organisatsioonidele korraldada V.-E. päeva puhul ka rahalisi korjandusi oma raamatukogude täiendamiseks. Korjandustest laekunud summadega oleks organisatsioonidel võimalus tellida Välis-Eesti Ühingu kaudu uusi raamatuid. Et korjandusi edukamalt läbi viia, selleks saatis ühing kõikidele organisatsioonidele tasuta RA rinnamärgid, mis rahaannetajale jagatakse mälestuseks. Loodetavasti õnnestuvad korjandused igal pool hästi ja organisatsioonid saavad tuleval aastal täiendada oma raamatukogusid uute raamatutega.

Sao Paulo Eesti konsuli külaskäik Välis-Eesti Ühinguale.

19. septembril k. a. külastas Välis-Eesti Ühingut Eestis viibiv Sao Paulo Eesti aukonsul norralane Finn B. Arnesen koos välisministeeriumi administr. osak. direktori J. Mõlderiga ja endise eesti aukonsuliga Brasiilias ins. Rud. Ise'ga.

Konsul Finn B. Arnesen, olles väga huvitatud ühingu tegevusest, tutvunes üld-

joontes ühingu tööga, hiljuti asutatud Välis-Eesti muuseumiga ja arhiiviga. Ühtlasi rääkis konsul ka välisnorralaste organiseerimisest, lubades ühinguale käima panna välisnorralaste ajakirja. Konsul Arnesen kandis rinnas väliseestlaste märki.

Hra Arnesen rääkis väga kiitvalt Brasiilia eestlastest ning lubas nende üritustele ja seltskonnategevusele ka tulevikus kaasa aidata.

Johannes Kaiv konsuliks Austraaliasse.

Oma Eesti aukonsuli järgi tunti Austraalias juba ammu vajadust, eriti eestlaskonnas. Kuigi Soome konsul H. Tanner oli Sydneys ühtlasi ka Eesti aukonsuliks, ei saanud ta otsese töö kõrval Eesti asjadele osutada vajalist tähelepanu. H. Tanneri lahkumisega konsuli kohalt tekkis otsene vajadus oma konsuli järgi.

Nüüd on Eesti aukonsuliks Austraaliasse (asukohaga Sydney) määratud senine kohuteministeeriumi nõunik Joh. Kaiv, kes juba 9. sept. oma uuele asukohale teele asus.

Joh. Kaiv on sündinud 1897. aastal. Ta on lõpetanud Tartu ülikooli ja täiendanud end rahvusvahelises õiguses akadeemia kursustel Haagis. Tema sulest on ilmunud rida raamatuid, peamiselt administratiiv- ja maaõiguse alalt.

Sydneys kavatseb Joh. Kaiv tegutseda hakata ärialal, kuid ühtlasi tahab ta end täiendada ka Sydney ülikooli juures.

Kuigi Joh. Kaiv'il ei ole kavatsust jääda alaliseks Austraaliasse, on tema tegutsemisest aukonsulina ajutiseltki Sydney eestlaskonnal loota suurt abi, seda enam, et hr. Kaiv on eriti huvitatud Välis-Eesti liikumisest.

Kirikuõpetaja P.-Ameerika eestlastele.

Välis-Eesti Ühingu liige ja Rakvere õpetaja Bruno Ederberg on saanud United Lutheran Church'i sisemisjoni esindajalt ettepaneku, asuda nimetatud kiriku New Yorgi osariigi teenistusse.

Kuna õpetaja B. Ederberg'i huvitab eriti väliseestlaste küsimus, tahab ta P.-Ameerika eestlaste organiseerimisele kaasa aidata, rahuldades ühtlasi nende usulisi nõudeid.

Teatavasti viibis õp. Ederberg juba 1931. aastal P.-Ameerikas, võttes Eesti kiriku esindajana osa Torontos peetud ülemaailmisest usukongressist. Läbistades tol korral P.-Ameerika, külastas ta sealsed eestlasi ning pidas neile jumalateenistusi.

Õpetaja Ederbergi kandidatuuri toetab ka V.-E. ühing ja meie konsistoorium.

Tema sõiduküsimus otsustatakse lõpuliikult siis, kui saabub definitiivne vastus New Yorgist. Arvatavasti sünnib see oktoobrikuu jooksul.

I riigi klassiloterii ja väliseestlased.

Välis-Eesti Ühingu levitas I Klassiloterii pileteid ka väliseestlastele. Müüdnud piletitest langes võit Kr. 35.— piletile Nr. 13.986, mille omandas keegi Melbourne'i eestlane.

Peale loosimist saatis Ühingu kõikidele piletiomanikele võitude ametliku nimekirja.

Klassiloterii määruste kohaselt tulevad piletid saata müügikohale (V.-E. Ü.-le) tagasi ühes maksuga II klassi eest, mis on samuti raamatu pealt Kr. 8.—. Kuna kõik klasside piletid tulevad ümber vahetada, tegi Ühingu juhatus piletiostjaille ettepaneku omada piletid hoiule anda Ühingu kätte. Sellega saavutab Ühingu õigeaegset pileтите ümbervahetamist, kuna igakordsel loosimisel saadab Ühingu igale piletiomanikule võitude nimekirja.

1. klassi piletid tulevad ümber vahetada hiljemalt 21. novembril, kui omanik soovib edasi mängida 2. klassis.

Saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Sügise tulekuga hakkasid suve algul kodumaad külastama tulnud väliseestlased lahkuma. Kuid ka uusi väliseestlasi saabus kodumaale, mõned peatudes siin ajutiselt, teised asudes jäädavalt Eestisse.

Rootsi-Ameerika laevaliini tõi 28. augustil kodumaale prl. Leonore Salongi, Eduard Klingbergi, August Lauki ja pr. Marie Steinbergi.

Septembrikuu 17-mal saabusid Julius Jürgenson, John Simonson abikaasa Juula ja tütre Anitaga, Magdalene Losberg ja Elvine Cook väikese tütrega. Kõik nad olid Ameerika ühendriikide alamad ning olid kahjuks tublisti juba suutnud unustada eesti keelt.

22. septembril tulid Põhja-Ameerikast viis eestlast: Voldemar Teiderman, Konstantin Rasumoff, Marie Hendrikson, Sophie Saari ja Elfriede Delmoris. Võõrsilt tulnud eestlased alustasid teekonda kodumaale New Yorgist, ainult V. Teiderman tuli Ontariost, Kanadast.

Norddeutscher Lloyd'i kaudu saabus 6. augustil Eestisse prl. Sigrid Hansen.

Saabunud väliseestlasi oli sadamas vastu võtmas Välis-Eesti Ühingu sekretär ja laevaliini esindajad.

Rootsi-Ameerika laevaliiniga lahkusid kodumaalt 17. aug. pr. Lilian Casper pojaga; 27. aug. pr. Marie Toomasson,

pr. Vera Kunze, Nikolas Stanley ja Joseph Soberg; 7. septembril prl. Mary Evel, pr. Katharine Sarman ja pr. Marie Mölder; 16. septembril — pr. Erna Riehs, prl. Marie Kask ja Aleksander Moru; 23. sept. — Martin Ling, pr. Julia Kaigo, pr. Martha Rosan, prl. Natalie ja Margaret Rosan, pr. Alma Kattler ja Priidu Kask.

Norddeutscher Lloyd'iga alustasid sõitu üle ookeani: prl. Alma Bucht, Philip Kuuse, Magdalena Trauberg, Liisi Vilde, Alide Parts, Herta Genz, Helmi Redlich, Mary Peterson ja John Torpats pojaga.

Cunard White Star Limited viis P.-Ameerikasse Välis-Eesti Ühingu liikmeid pr. Marie Roba ja Sulev Kallas'e ning õpetaja Karl Podini, Jakob Rinki ja dr. D. M. Genoffi.

26. augustil saabus Narva kaudu Nõukogude Venemaalt Aleksander Sarapik oma 7-liikmelise perekonnaga. Ta oli elanud aastaid Uljanovskis, Simbirski kubermangus.

Nõuk. Venemaalt saabus veel 17. septembril August Korbe ühes abikaasa ja kuue lapsega. Hra Korbe oli elanud Põhja-Krais, end. Vologda kubermangus.

Brüsselist saabus 7. okt. kodumaale prl. Olga Kask.

21. septembril lahkus suve kodumaal veetnud kunstnik Ludvig Juhth oma abikaasaga, siirdudes tagasi Bostoni. Teda olid saatmas Välis-Eesti Ühingu esimees J. Kristelstein ja Ühingu sekretär ning hulk meie tuntud riigitegelasi.

Eeloleva sügise ja talve jooksul ei ole loota palju väliseestlasi kodumaale, vaid rändamise hooaeg algab jälle kevadel.

Kaugesõidu kapten G. Lepni †.

1. septembril s. a. lahkus siit ilmast äkilise surma läbi teel Inglismaalt Prantsusmaale a.-l. „Lenna“ pardal k.-s. kapten ja Välis-Eesti Ühingu liige Gustav Lepni. Käsmu laevaomanikud, kelle juures ta teenis, tõid tema põrmu aurik „Nemrac'iga“ Tallinna. Kadunu põrm maeti Käsmu külla, kust ta pärit.

Kadunut leinab peale lähemate omaste ja sõprade pere ka Välis-Eesti Ühingu.

Sao Paulo seltsitegelane A. Uint †.

3. septembril suri vana Brasiilia eestlane August Uint. A. Uint oli Sao Paulo Eesti Abiandmise- ja Hariduseeltsi „Uus Kodu“ asutaja liige ja võttis aktiivselt osa seltsi tegevusest. Ta pödes juba kauemat aega kopsutiisikust, mis teda nüüd hauda viis.

Tema matmine toimus leinavate seltsitegelaste osavõtul.

Jaan Linder (Olender) †.
In memoriam.

Sa armastasid mühavat metsa ja põliseid puid! Võib-olla oli ka see armastus looduse ja metsa vastu kaastegev Sinu uue elukutse valimisel, mis Sind alaliselt ühendas metsaga.

Seal, 5. augustil 1935. a. sulgesid oma silmad viimsele unele põlise metsa hiiglasel — seedri — varjus, mille oksadest

Vaikse ookeani tuul kahistas Sulle unelaulu igavikku.

See oli halastamatu saatuse tahe, mis Sind ära kiskus Sinu armsa abikaasa Alide-Elisabethi ja 12-aastase tütre Aino juurest, jättes neid trööstimata leina, ühes elatanud ema, kahe õe ja kahe vennaga kodumaal.

Sinuga kaotas Vancouveri Eesti Selts prima seltsilise ja ustava sõbra.

Puhka rahus võõras mullas!

M. Saar.

Välis-Eesti Ühingu teated.

Oktoobrikuuga algas Välis-Eesti Ühingu sügisene hooaeg. Esimest hooaja omavahelist koosviibimist peeti 1. oktoobril Seltskondlikus Majas. Koosviibimisel esines loenguga Ameerika eesti maalikunstnik pr. Hilda Rätsep, kes kõneles Ameerika kunstist, New Yorgi eestlastest ja eesti kunstnikkudest Ameerikas. Huvitav teema oli kokku meelitanud arvuka kuulajaspere.

Ühingu juhatus, arvestades sellega, et omavahelised koosviibimised on vaid üks kord kuus, kuid liikmed ning kodumaal viibivad väliseestlased sooviksid sagedamini omavahel kokku saada, määras kohvik „Corso“ ülemise uue ruumi Vabadusplatsil Ühingu liikmete ja väliseestlaste kooskäimise kohaks. Kooskäimised toimuksid iga nädal reedel, kella 6 alates. Seega on kodumaad külastavatel väliseestlastel võimalus kohata oma tuttavaid ning hankida informatsiooni Välis-Eesti Ühingu tegelastelt.

Tähtsamaks Ühingu juhatuse otsuseks tuleb lugeda väliseestlaste ajakirja „Välis-Eesti“ kuukirjaks muutmist, mida väliseestlased loodetavasti heameelega tervitavad, kuna nende seast selleks oli juba ammu sooviavaldusi. Seega hakkab tuleval aastal ajakiri „Välis-Eesti“ ilmuma 12 korda aastas, senise 6 korra asemel.

Ühingu on omale juba suutnud võita meeldivat hindamist ja ajakirjanduses leidub sageli tunnustavaid märkeid V.-E. ühingule. See kõik tõendab, et tegevus areneb edu suunas.

Ühingu liikmeiks võeti vastu:

Alt, Julie, äriomanik, Sydney.

Kaiv, Johannes, õigusteadlane, E. V. aukonsul, Sydney.

Nõmmik, Johannes, äriees, Mexiko City.

Ojaveski, Ludvig, linnapea, Nõmme.

Potsepp, Mary, Tallinn.

Saks, Ernst, kooliõpetaja, Tartu.

Eradetektiiv VOLD. KLESMANN

Tallinnas.

Vastuvõtt Lembitu tän. 15—1, tel. 457-20, kella 12—13.

Kodune telefon 311-60 igal ajal.

— Asjaajamine kiire ja täpne. —

Vastutav ja tegev toimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Välis-Eesti Almanak ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant. Tellimise hind:

Välismaal \$ 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus E. kr. 2.— aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1935.

*Ostke ainult kodumaa
kalasse ja botikuid
selle märgiga*

Külastage

restoran - öölokaali

O. K.

Suur Karja 18.

Iga päev kella 11–4

rootsi eine

Maitsvad lõunad kella 1–5.
Lõunamuusika kella 2–4,
mängib Kirillovi kvintet.
Igal õhtul suur kabaree

kohvikut

(konservatooriumi kõrval).

Igal õhtul kella 1/8 ku-
ni 1/12 mängib tuju-
küllane populaarseks
saanud

Kirillovi kvintett.

10 suurt kuldauraha.

10 suurt kuldauraha.

Konservitööstus Rudolf Anderson

Asut. a. 1906.

Tallinn, Kotsebue 3. Telef. 440-99. Teleg. aadr. „Kilka“.

Eksporteerib igasuguseid kalakonserve.
Eriala karbikilud „President“.

Nõudke hinnakirjul

Parim ühendusepidaja kodumaaga

on eesti ajalehtede jälgimine.

VABA MAA

äripäiviti ilmuv iseseisev informatsiooni leht. Tema teatab kõigest täpselt ja ustavalt, mis sünnib tähtsamat kodu- ja välismaal. Sõnumite täienduseks ülevõtteid. Gori vaimukad karikatuurid. Juhtkirjad asjatundjailt. «VABA MAA» on sisukam ajaleht. Tellimishind välismaale 1.15 dollarit kuus.

MAA H'Ä'ÄL

on kolm korda nädalas ilmuv maarahva ajaleht. Päeva-uudiste kõrval paneb erilist rõhku talupidamise ja põlluharimise uuendustele. Annab tasuta nõu arstimate, juriidilise, tehnilise ja maapidamise küsimuste üle. Tellimishind välismaale — 35 dollarit kuus.

ESMASPÄEV

on sobiv leht eestlastele välismaal. Annab üks kord nädalas huvitavaid lühemaid ja pikemaid kirjutisi ning piltiderohke ülevaade kodumaa elust. Rohkesti eesti nalja. Tellides kuueks kuuks — 90 dollarit.

RAHVALEHT

on kirev nagu elu ise. Toob kolm korda nädalas seda, mis teistel silmapaari vahele jääb. Seega alati elav, värske ja huvitav. Piltiderohkem ajaleht Eestis. Tellides kolmeks kuuks 1.15 ja kuueks kuuks 2.25 dollarit.

PEREKONNALEHT

on parim jutuajakiri. Ilmub kord nädalas paljude värvi- ja piltidega. Toremaid lühijutte ja järgnevalt põnevaid romaane. Sekka võrtskat nalja ja ajaviiteks peamurdmist. Tellides kuueks kuuks 1.45 dollarit.

Tellimised saata: „VABA MAA“
peatalitus, Tallinn, Estonia.

Oskar Stude

Talinnas.

Ekspeditsiooni äri.

asut. 1882.

Inkasso — Kinnitamine —
Laevaagendid. — Oma puk-
siirid ja laod raudtee ühen-
dusega. — Oma autopark.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
Tartus, Ülikooli 44.
Valgas, Maleva 2.
Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadr. igas kohas: STUDEOS.

Eestis on vaid üks

grammofoni heliplaatide

tööstus — „Bellaccord Elec-
tro“ — ja meie oleme nende
heliplaatide ainukesed levi-
tajad. Valik on suur ja hea!
Samuti oleme meie Eestis
ainuke suurim ja täielikum
noodiäri oma kirjastusega.

Osakonnad:

Tartus
Viljandis
Pärnus.

O-ü. „Esto-Muusika“, Tallinnas

HOTEL BRISTOL

end. „Peterburg“

Tallinn, Rataskaevu 7. Telefon 426-33

Moodsaim linnas. Soe ja külm vesi. Toad vannitoa ja tualetiga. Kõik mugavused. Tubades telefon. Parim köök.

Restoran.

Müügil ühiskaupluisis

A black and white advertisement for 'TURIST' cigarettes. The word 'TURIST' is written in large, bold, block letters at the top. Below it, there is a circular logo with 'ETK'. Underneath the logo, the word 'SIGARETID' is written in bold letters, followed by '10 tk 20s'. The central part of the advertisement features a white silhouette of a person walking, carrying a suitcase, against a dark background. At the bottom, there is a silhouette of a city skyline with a prominent spire. At the very bottom, the text 'Võidavad headusega' is written in a cursive font.

„Meie Tee“

on ainukene Põhja-Ameerika eestlaste kuukiri. Huvitavad kirjutised eestlaste elust Ameerika linnades ja sisemaal. —

Toimetus ja talitus:

310 Lenox Ave., New York, N.Y.

Rastatellimine kodumaal:
kr. 2.—, välismail: \$ 1.—

**Tellimiste vastuvõtmine
Eestis:**

Välis-Eesti Ühing

Vana Posti 8, Tallinn

G. Paju, Harju t. 43 ja Balti
jaama raamatukapp, Tallinn.

Ühisus
„Estonia Eksporttapamajad“

Tallinnas, S. Tartu mnt. 101, pk. 33.
Tel. 309-53, 305-51, 305-82, 309-55.

Telegrammide aadress: „Eksporttapamajad Tallinn“.

—
Eksporteerib
igasuguseid
lihasaadusi

**MAJAOMANIKE
KREDIITPANK**

Ü.P.

Tallinn, Valli 10. Telefon 426-69.

Pank toimetab kõiki pangoperatsioone. — Panga juures Kinnitus a-s. „EESTI LLOYDI“ agentuur.

Pank avatud kella 9–2.

Käesolevaks hooajaks lasksime müü-
gile mitmesugused uued, moodsad

raadiovastuvõtjad

4-lambiline super „EUROOPA 36 V" 3 lainepiirkonnale .	Kr. 297.—
3-lambiline refleksi-kaugevas- tuvõtja „REKORD V" va- helduvvoolule	„ 203.—
„REKORD A" alalisvoolule	„ 205.—
Kaugevastuvõtja „RAHVA- APARAAT 36 V" vahelduv- voolule	„ 124.—
Kaugevastuvõtja „RAHVA- APARAAT 36 A" alalis- voolule	„ 124.—
Patarei-kaugevastuvõtja „RAHVAAPARAAT 36 P"	„ 103.—

Kuulake ja veendu-
ge nende aparaati-
de täiuslikkuses.

Tartu Telefonivabrik A-S.

Tartus, Puiestee 9/11. Telefon 2-34.

MOODSAID
KLEIDI- JA MANTLIRII-
DEID, PARIMAIK COT-
TON-SUKKI J.N.E.

VALMISTAB

A-S. O. KILGAS

VABRIK TALLINNAS

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR